

Jeppes Kurjen Jesivanhemmat ja jälkeläiset

Kurki-suvusta ja Jeppes Kurjen jälkeläisistä monet tutkijat ovat lausuneet käsityksensä.¹ Uudet tutkimukset ovat oikaisseet aikaisempia. Tiedot ovat kuitenkin sen verran hajallaan, ettei kokonaiskäsitystä Kurki-Svärd-suvusta ole saatavilla sen jälkeen kun Anthoni joutui tekemään merkittävän korjauksen tästä suvusta antamaansa selvitykseen.²

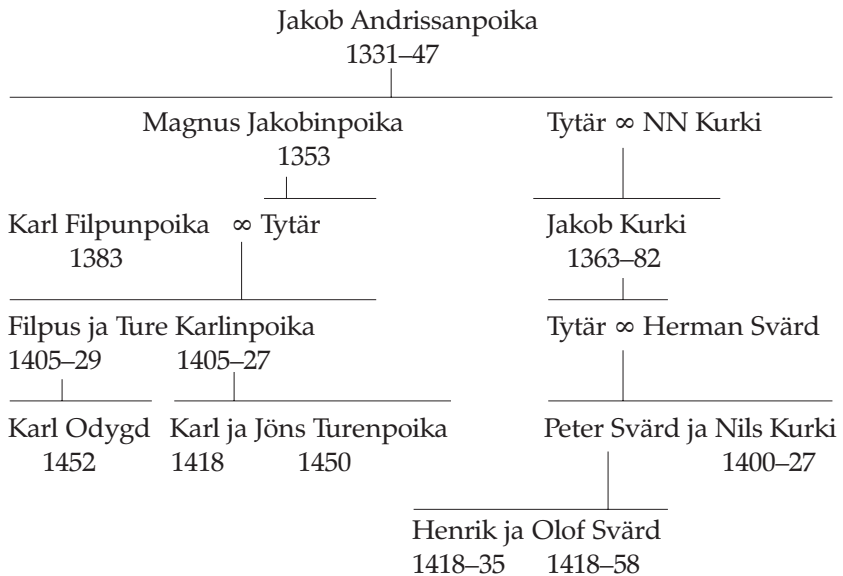
Jeppes Kurjesta itsestään on niukasti tietoja. Ensimmäisen kerran hänen nimensä mainitaan 13.6.1418 serkkunsa Henrik Svärdin huomennlahjan todistajana.³ Seuraavan kerran hän esiintyy asiakirjoissa 22.1.1435 Klaus Lydekenpoika Djäknin vävynä.⁴ Vuonna 1439 49 suomalaista rälssimiestä lähetti protestikirjeen Tallinnaan.⁵ Jeppes Kurki oli järjestyksessä kuudes, ts. eräs huomattavimmista allekirjoittajista. 20.5.1455 hän istui Lempäälässä kuninkaantuomiolautakunnassa, josta huomattava osa oli kihlakunnantuomareita. Anthoni on tästä päätellyt, että Jeppes Kurki toimi Ylä-Satakunnan tuomarina.⁶ Bengt Lydekenpoika oli tässä tehtävässä 1434–53. Senkin jälkeen hän vielä eli, mutta hänestä käytettiin nimitystä ”a wapen” eikä kihlakunnantuomari, joten Jeppes Kurki on voinut olla Bengt Lydekenpojan jälkeen viran haltija.⁷ Jeppes on kuollut ilmeisesti pian Lempäälän käräjien jälkeen, koska jo seuraavana vuonna hänen poikansa hoiti tuomarin virkaa.⁸

Jeppes Kurki näyttää omistaneen Laukon, jota hänen poikansa on laajentanut. Tutkimuksissa on pidetty selvänä, että hän olisi saanut Laukon myötäjäisinä apeltaan Klaus Lydekenpoika Djäkniltä. Käsitystä on perusteltu ajatuksella, että Hämeessä 1380- ja 1390-luvuilla tuomarin tehtävissä toiminut Klaus Djäkn, josta useimmin käytettiin

nimitystä Klaus-tuomari, olisi myöhemmin Klaus Lydekenpoikana tunnettu Turun vouti, ja että hän tuolloin olisi hankkinut maata Laukosta.⁹ Vesilahti kuului kuitenkin Ylä-Satakuntaan eikä Hämeeseen, missä hän toimi tuomarina. Tyrvännön Suontaasta, siis juuri Hämeestä, hän kuitenkin oli ostanut maata.¹⁰ Anthoni on asettanut em. identifioinnin epävarmaksi ja huomauttanut, ettei Jeppe Kurki olisi siinä tapauksessa saanut lainkaan perintömaata.¹¹ Sen vähäisyys tukee käsitystä, että hän kuului Kurki-sukuun äitinsä eikä isänsä kautta.

Esivanhemmat

Keskimmäinen Kurki-suku näyttää polveutuvan vuosina 1362–83 vaikuttaneesta Jakob Kurjesta, mutta välipolvien selvittely on työläs tehtävä. Anthoni pitää Kurki-suvun esittelyssä Jepen tuntemattoman isän vanhempina Herman Svärdiä ja Jakob Kurjen tytärtä.¹² Jakob Kurjen äidin isänä hän pitää laamanni Jakob Andrissanpoikaa.¹³ Tämän pojaksi hän asetti vuonna 1353 manitun Magnus Jakobinpojan.¹⁴ Myös Odygd-suku oli yhteydessä Svärd–Kurki-sukuun. Perusteluna hän käyttää tietoa, että Jakob Andrissanpojan omistama Ulvilan Sunniemi kuului 1400-luvulla Svärdeille ja Odygdeille. Häneltä vain on jäänyt huomaamatta, että Filpus Karlinpoika (Odygd eli Jägerhorn) oli pantannut Olof Svärdille kaksi osaa Sunniemestä,¹⁵ ts. veljenosan, ja Svärdeillä on siis ollut sisarenosa. Näillä tiedoilla saadaan seuraava polveutumiskaavio:

Asetelmasta käy ilmi, että sukupolvia Jakob Andrissanpojan ja Henrik Svärdin välille tulee liian monta. Henrik Svärd on huomenlahjan antamisen³ perusteella syntynyt viimeistään 1390-luvun alkupuolella. Hänen isänsä Peter Svärd on silloin syntynyt noin 1360, jos miessukupolvien välinä pidetään yleisesti hyväksyttyä 30 vuotta. Tällöin hänen äitinsä, Jakob Kurjen tytär, olisi syntynyt 1340-luvun alkupuolella ja isä, Jakob Kurki, noin 1310. Anthonin oletettaman Jakob Andrissanpojan tyttären syntymäaika pitäisi sijoittaa 1290-luvun alkuun ja hänen isänsä, Jakob Andrissanpojan syntymäaika noin vuoteen 1260. Laamanni tunnetaan kuitenkin varmuudella vasta 1331–47.¹⁷ Laamanni olisi siis lähennellyt vuonna 1347 90 vuotta ja kyennyt vielä virkaa hoitamaan!

Edelleen voidaan havaita, että Filpus ja Ture Karlinpojat olivat suurin piirtein saman ikäisiä kuin Niklis Kurki, ehkä vähän nuorempia. Silti sukupolvet eivät osu kohdalleen. Svärdin haarassa on tosin yksi naissukupolvi enemmän, mutta nais- ja miessukupolvia on yhtä monta Filpus ja Ture Karlinpoikien sekä Herman Svärdin vaimon sukupolviin mennessä. Filpus ja Ture Karlinpojat sekä jälkimmäisen poika Karl olivat todistamassa Henrik Svärdin antaessa vaimolleen huomenlahjan.³ Viimeksimainittu oli yhdestoista todistaja, kaiketi vasta nuorukainen, mutta sukulaisuudesta se silti todistaa. Ainakin yksi sukupolvi näyttää olevan liikaa.

Asetelma korjaantuu, jos Jakob Kurki sijoitetaan Jakob Andrissanpojan vävyksi eikä tyttärenpojaksi. Kuvioihin sopisi hyvin Anthonin käsitys, että Magnus olisi hoitanut isänsä jälkeen laamannin tehtäviä¹⁴ ja hänen kuolemansa jälkeen ne olisivat siirtyneet hänen langolleen.

Se mahdollisuus, että Kurjen vaimo olisi ollut Magnus Jakobinpojan tytär, täytyy hylätä siksi, ettei Sunniemen jakautuminen veljen- ja sisarenosiin olisi silloin mahdollinen.

Vielä voidaan rakentaa konstruktio sen varaan, ettei Jakob Kurjelta olisi jäänyt jälkeläisiä, jolloin hänen sisarensa olisi perinyt hänet. Jos tämä sisar olisi joskus 1340-luvun loppupuolella solminut avioliiton Magnus Jakobinpojan kanssa, olisi

heillä pitänyt olla poika ja tytär. Pojan tytär olisi voinut syntyä vasta 1370-luvun lopussa ja solmia avioliiton noin 1395 Karl Filpunpojan kanssa. Tämän poika Filpus Karlinpoika kutsuttiin kuitenkin jo 1405 tärkeään oikaisukäräjälautakuntaan.¹⁸ Hänen syntymäaikansa on sen vuoksi sijoitettava noin vuoteen 1375. Tästä syystä tämä konstruktio on hylättävä. Näin ollen luontevin vaihtoehto löytyy asetelmasta, jossa Jakob Kurki asetetaan Jakob Andrissanpojan vävyksi.

Jakob Kurki antoi vuonna 1362 laamannina tuomion.¹⁹ Suomen laamannin virka tuloineen oli läänitetty 1300-luvun puolimaista läh-

tien Ruotsin suurylimystölle. Se hoidatti virkaa Suomessa vakituisesti asuvilla miehillä vaivautumatta itse Pohjanlahden tälle puolelle. Jakob Kurki hoiti siis Nils Turenpojan (Bielke) puolesta laamannin virkaa.²⁰ Paikallisten asukkaiden kannalta hän oli laamanni. Siksi tuomioissa ei tarvinnut erikseen sanoa, kenen puolesta tuomio annettiin.

Seuraavan kerran Jakob Kurki esiintyy meille säilyneissä asiakirjoissa 20.6.1373 Turussa julkisena kaupanvahvistajana (forskaelamaen).²¹ Kaupanvahvistajan tuli olla tuomarin tehtäviin tottunut mies.²²

Edellä mainituilla kerroilla Jakob Kurki on toiminut virkamiehenä. Viimeisen kerran historian lehdillä esiintyessään hänellä oli ajettava oma asia. 26.1.1383 vahvistettiin vanha rajalinja Vanajan Niemenpään ja Miemalan kylien välillä. Se oli käyty jo Jakobin isän aikana. Silloisen lautakunnan jäsenistä oli enää kolme elossa vuonna 1383.²³ Tapahtuma voidaan tällä perusteella ajoittaa 1300-luvun puoliväliin. Voionmaa on huomauttanut, että Jakob Kurki ajoi kannetta miemalalaisia vastaan yksin ilman mainintaa ”jakoveljistä”. Niemenpään kylä on sen vuoksi ollut kokonaisena Kurkien omistuksessa.²⁴

Jakob Kurjesta jatkui suku, mutta tavalla, joka ei ole aukottomasti asiakirjoilla todistettavissa. Kerkkonen arveli, että Kurki- ja Svärd-nimisillä oli yhteinen äiti, mutta eri isät.²⁵ Svärd-vaakunan periytyminen myös Jeppe Kurjen jälkeläisille ei tue tätä käsitystä.

Henrik Svärdin huomenlahjaan³ kuului Jakob Kurjen omistaman Niemenpään lisäksi Koljala (Kodiala). Pari vuotta ennen kuolemaansa Niklis Kurki suoritti tilusvaihdon veljenpoikansa Henrik Svärdin kanssa.²⁶ Hän luopui silloin Niemenpään naapurista Harvialasta sekä eräistä muista omistuksistaan, joiden paikantaminen on vaikeaa. Näistä ”Viala” on ilmeisesti Kiiala. Henrik Svärdin jälkeläiset omistivat 1500-luvun alkupuolella siellä maata.²⁷ Se sijaitsee lähellä Harvialaa. Karela tai Kalela on ilmeisesti keskiajan kuluessa sulautunut Harvialaan, koska Vanajasta tai muualta Hämeestä ei löydy sen nimistä kylää. Niklis omisti kylästä puolet. Toinen puoli oli kuulunut Olof Skelgelle isänperintönä. Sen hän joutui myymään, ja ostaja oli ilmeisesti hänen vävyensä Jösse Olofinpoika. Häneltä Henrik Svärd osti sen ja eräät muut maatilat.²⁸ Karelän molemmat osat ovat siis yhteistä perua.

Lucia Olofintytär (Skelge) oli Svärdien lähisukulainen, koska Henrik Svärdistä tuli hänen holhoojansa. Anthoni on sijoittanut tällä perusteella Henrikin sisaren Olof Skelgen äidiksi.² Jos näin olisi, ei Arvid Kurjella olisi pitänyt olla minkäänlaista oikeutta Lucian perintöön.²⁹ Naantalin Ailonen ja Vadjo joutuivat Niklis Kurjen jälkeen Lucialle. Se todistaa heidän läheisestä sukulaisuudestaan. Koska Niklisistä ei tullut Lucian holhoojaa, on Lucia jäänyt orvoksi Niklis Kurjen

kuoleman jälkeen. Kerkkonen onkin ajoittanut Olof Skelgen kuoleman 1420- ja 1430-lukujen vaihteeseen.³⁰ Lucia Olofintytär Skelge ei itsekään ollut perillä isänsä sukulaissuhteista, vaan joutui tiedustelemaan niitä holhoojansa leskeltä.³¹

Lucian perinnön selvittely on tuottanut jo aikalaisille suuria vaikeuksia. Siksi hänen isänsä suvusta on toivotonta enää nykyään saada selvää. Tässä tutkimuksessa on Olof Skelge kytketty Kurki–Svärd-sukuun niin, että Niklis Kurjen sisar olisi ollut Olof Skelgen äiti. Toinen mahdollisuus olisi, että Olof olisi Niklis Kurjen velipuoli, jolloin hänen isänsä olisi nainut Jakob Kurjen tyttären tämän jäätyä leskeksi. Vielä kolmas mahdollisuus on otettava lukuun. Jakob Kurjella on saattanut olla toinenkin tytär, joka olisi ollut Olof Skelgen äiti. Skelgien maanomaisuuden laajuus Hämeessä puoltaisi tätä näkökohtaa, mutta toisaalta Henrik Svärdin joutuminen Lucian holhoojaksi osoittaa, että Henrikin isä Peter Svärd ja Olofin äiti olivat sisaruksia.

Olof Skelgen nimi mainitaan vain hänen tyttärensä Lucian selvittäessä isänsä maanhankintoja vuosikymmeniä myöhemmin. Hän on kuollut 1420-luvulla Lucian ollessa aivan pieni lapsi. Anthoni pitää Olof Skelgen isänä Nils Skelgeä. Tämä tunnetaan vuosilta 1392–1410. Lucia Olofintytär näet omisti Paimion Meltolan, joka oli kuulunut 1400-luvun alussa Nils Skelgelle. Se ei vielä todista, että Nils Skelge olisi ollut hänen isoisänsä. Nils ja Olof voisivat olla myös veljeksiä ja siis Jåper Skelgen poikia. Veli on saattanut periä veljensä, jolla ei ollut jälkeläisiä. Jåper Skelge sopisi aikaetäisyydeltä paremmin Jakob Kurjen tyttären toiseksi mieheksi. Olof Skelgellä oli Hämeessä nimenomaan isän- eikä äidinperintöä. Tätä sanontaa käytettiin kuitenkin väljästi, myös sellaisissa tapauksissa, jossa tosiasiallisesti oli kysymys äidin perinnöstä. Siksi sanamuodon varaan ei voida laskea kovin paljon. Skelghe merkitsee kiersilmää. Ei ole siksi aivan varmaa, että kaikki nimen kantajat olisivat keskenään sukulaisia, vaikka ”haukku-manimi” usein periytyi seuraavillekin sukupolville.¹⁶

Kurkien sukulaissuhteiden selvittämistä vaikeuttaa vielä tieto, että Niklis Kurjen vaimon, Cecilia Filipintyttären (Oäktä Folkunga) serkun vaimo, Valborg Olofintytär, oli Niklis Kurjen lähisukulainen.³² Jos Valborg olisi ollut Olof Svärdin tytär, mikä kyllä esiintymisajankohtaan hyvin sopisi, olisi tieto ymmärrettävissä, mutta Gallén & Liljeholm ilmoittavat hänen vanhemmikseen Olof Anderssonin ja Upplannin Söderbyn Stenstassa asuneen Jöns Peterssonin tyttären Ingeborgin. Sukulaisuutta ei voi oikein muuten ajatella kuin siten, että yhdistävänä lenkinä toimi Herman Svärd. Näin muodoin hän olisi-kin ollut kotoisin Ruotsista eikä Baltiasta tai Pommerista.

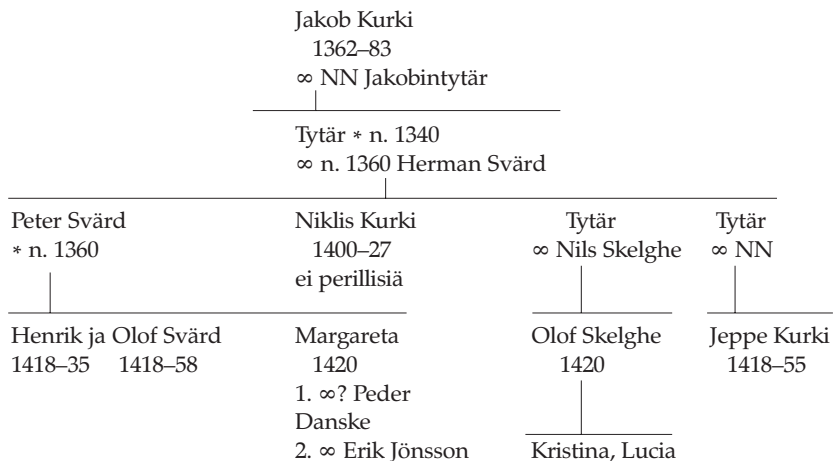
Edelleen on aiheellista kysyä, johtavatko Suontaan herran ritari

Nils Olofinpojankin sukujuuret Ruotsiin. Lucia Olofintytärhän oli eräs hänen perijöistään. Mahdollista on, että Nils Olofinpoika on mennyt naimisiin Suontaan omistajattaren kanssa ja omaksunut hänen sukunsa vaakunan. Ruotsistahan tunnetaan keskiajalta vain yksi samanlainen vaakuna, jota Suomessa Nils Olofinpojan lisäksi kantivat Tavastit, Illet ja Stålarmit.^{33, 34}

Jakob Kurjen perintöön näyttävät siis kuuluneen Niemenpää, Harviala mukaanlukien koko Karelän kylä sekä Koljala. Osuudet Kiialaan ja Termalaan³⁵ Niklis Kurki on saattanut ostaa. Skelgien hallussa ollut Janakkalan Kuumoilan tila saattoi myös kuulua alkuperäiseen tiluskokonaisuuteen. Niklis Kurjen ja hänen veljensä Peter Svärdin osuudet näyttäisivät olevan tasapainossa. Peter on saanut lisäksi Ulvilan Sunniemen kolmasosan sekä muut sillä suunnalla sijainneet tilat ja Niklis Kemiön Koustarin ja Paraisten Träskegårdin. Tästä on pääteltävissä, että Jakob Kurjen tyttäreillä on ollut vain kaksi poikaa. Olof Skelgen äiti näyttäisi olevan samaa sisarusparvea.

Anthonin esittämä ajatus, että Jeppe Kurjen isä olisi Niklis Kurjen ja Peter Svärdin veli^{13, 2}, ei maaomaisuuden periytymisen perusteella näytä mahdolliselta. Kuvaan sopii paremmin sisar. Hänen on täytynyt saada osuutensa Vesilahden Laukosta. Se on ollut silloin pienempi kuin myöhemmin tunnetuksi tullut Laukon suurkartano. Sitä osoittaa myös se, että arkkiteini Johannes Anundi oli hankkinut maata Laukosta ja Tottijärveltä, kuten eri puolilta muualtakin Suomea. Ne hän lahjoitti perustamalleen Pyhän Johanneksen prebendalle.³⁶ Ilmeisesti Klaus Kurki on ostanut ne tuomiokirkolta ja laajentanut näin alkupe räisiä tiluksia, koska ne eivät kuuluneet 1500-luvulla kirkolle.

Näillä tiedoilla voidaan koota seuraava sukutaulu:

Kurki-tarinat

Jeppe Kurjen aikana Laukosta tuli suvun pääpaikka. Hänen poikaansa Klaus Kurkeen on liitetty Elinan surma -balladi. Sillä ei todennäköisesti ole ollut mitään todellisuuspohjaa, koska samansuuntaista kansainvälistä satua on kerrottu muistakin merkkisuvuista Suomessa.³⁷ Balladin syntyessä 1500-luvun ensimmäisellä puoliskolla Laukon ympärille on alkanut kertyä tarina-aineistoa. Silloin on muistettu hyvin piispa Arvid Kurjen isän, Klaus Kurjen nimi.

Perimätieto Vesilahdelta kertoo Matti Kurjesta, joka olisi siihen aikaan, kun venäläiset ja ruotsalaiset kilpailivat Hämeen omistuksesta, ts. Hämeen ristiretken aikoihin, voittanut venäläisen Pohdon ja saanut siitä hyvästä Ruotsin kuninkaalta omakseen Laukon.³⁸ Vasta kirkkoreduktion jälkeen kuninkaalla oli merkittävästi maata, jota hän saattoi lahjoittaa ansioituneille sotasankareille. Tästä syystä tarinan syntyäika tunnetussa muodossaan on ajoitettava 1500-luvulle samoihin aikoihin, jolloin Elinan surma -balladikin liitettiin Laukkoon. Perimätiedolla on kuitenkin saattanut olla jokin lähtökohta, joka ei kuitenkaan ole dokumenteilla todennettavissa. Se saattaa olla Kurkien vanha omistus Laukossa.

Myös Pirkkalan Nokia on liitetty tarunomaisiin Kurkiin. Kurkien omistuksesta Nokialla ei ole mitään kirjallista todistetta, toisin kuin Laukosta. Kun Pirkkalassa ja aina Lapissa saakka tarina on tunnettu ja liitetty juuri Nokiaan, menee perimätieto todennäköisesti täälläkin asiakirjatietoja kauemmaksi. Kertomuksen kohde on saattanut siirtyä Nokialta Laukkoon. Lainautumista toisin päin ei voida ajatella, koska lappalaisten ja Lapin pirkkalaisten keskuudesta on 1500- ja 1600-lukujen vaihteessa merkitty muistiin perimätietoa Nokian Kurjista.³⁹ Sinne se on kulkeutunut pirkkalaisten mukana. Ei voida ajatella, että lappalaiset olisivat sepittäneet tarinan Nokian Kurjista. Siksi tarinan syntyminen Lapissa ja kulkeutuminen sieltä Pirkkalaan ei ole mielekäästä. Lappalaiset kertoivat, että eräs pirkkalaispäällikkö, joka eräiden tietojen mukaan oli ollut nimeltään Matti Kurki, oli karkoittanut heidät nykyisille asuinsijoilleen. Ei yksi mies eikä sukupolvikaan sellaiseen ole kyennyt, mutta tarinan sisältö vastaa silti todellisuutta, vaikka yksinkertaistaakin tapahtumien kulkua. Pirkkalaisverottajien keskuudessa on varmasti ollut joku johtaja, joka on myöhemmin yhdistetty Kurkiin. Nimi Matti Kurki ei voi olla oikea siksi, että varhaisella keskiajalla ei yleensä ole ollut käytössä nimipareja. Yhden ihmisen identifioimiseksi riitti silloin yksi nimi. Matti ei koskaan esiinny historiallisena aikana ristimänimenä siinä suvussa, josta tässä on puhe. Kurki on ollut yleinen lisänimi Satakunnassa, eikä sukujen keskinäistä

yhteyttä voida osoittaa.⁴⁰ Silti perimätietoa ei ole syytä täysin torjua pelkkänä satuna. Jotakin pohjaa siinä voi olla. Pantakoon merkille, että Svärd–Kurki-suvussa Pohjanmaan tuomarin virka kulki ”perintönä”.³⁹ Niklis Kurjen appi oli Korsholman linnan isäntä. Niklis on saattanut tutustua häneen Pohjanmaalla. Nämä seikat voivat viitata vanhojen Kurkien johtoasemaan jo varhaisella keskiajalla ja siihen arvontoon, jota Pohjanmaalla ja Perä-Pohjolassa tunnettiin heitä kohtaan sukupolvesta toiseen. Jakob Kurjen maaomistusten laajuus Vanajaveden ympäristössä kertoo sekin selvästi hänen ja hänen sukunsa poikkeuksellisesta asemasta senaikaisessa yhteiskunnassa.

Jeppe Kurjen avioliitto ja lapset

Jeppe Kurki esiintyy Klaus Lydekenpoika Djäknin vävyjen joukossa 22.1.1435.⁴ Avioliiton solmimisaikaa on aikaistettava ainakin 10 vuodella, koska hänen ja **Karin Klauntyttären**⁴¹ poika Klaus Kurki oli jo vuonna 1456 saavuttanut kihlakunnantuomarin aseman. Serkun Henrik Svärdin avioituessa 1418 Birgitta Klauntyttären (Djäkn) kanssa³ hän oli tapahtumaa todistamassa, muttei ilmeisesti vävynä vaan sukumaan luovutuksen hyväksyjänä. Karin Klauntytär asui leskeksi jäätyään kotikartanossaan Nyynäisissä.⁴²

Lapsia:²

Klaus Kurki (T. 1);

Anna Jakobintytär (T. 2);

Birgitta (T. 3);

Karin Jakobintytär (T. 11).

Taulu 1

Klaus Kurki. Vanhemmat: Jeppe Kurki ja Karin Klauntytär. Syntynyt noin 1425. Ylä-Satakunnan kihlakunnantuomari 1456–77.⁴³ Maa-
oikeuden jäsen 1466.⁴⁴ Erik Akselinpojan (Tott) voutina Turun linnassa vuoteen 1457 saakka, jolloin joutui luovuttamaan tehtävät Krister Bengtinpojalle (Oxenstierna).⁴⁵ Satakunnan vouti 1463 appensa Jöns Olofinpojan puolesta.⁴⁶ Sääksmäen vouti 1470.⁴⁷ Elossa 4.8.1477, mutta kuollut ennen 28.1.1479, koska Erik Ragvaldinpoika (Fargalt) oli silloin Ylä-Satakunnan tuomarina.⁴⁸ Koska Klaus Kurki oli Ylä-Satakunnan tuomari, on hänen täytynyt asua Laukossa. Vaakuna: miekka poikittain kolmen tähden välissä.⁴⁹

Elinan surma -balladi kertoo Klaus Kurjesta. Sillä tuskin on mitään historiallista pohjaa, sillä samantapainen kansainvälistä lainaa oleva

satu on liitetty myös hänen äidinisäänsä sekä Halikon Horneihin ja Louhisaaren Flemingeihin.⁵⁰

Puoliso⁵⁶ **Elin Jönsintytär** (Stenbock).

Lapsia:

Arvid Kurki. Syntynyt noin 1460, koska oli jo 1486 bacchalaureus ja seuraavana vuonna liseniaatti Pariisissa.⁵¹ Mainitaan kotimaassa maisterina 1488. Kävi tuolloin Tallinnassa järjestelemässä siellä kuolleen äidinisänsä perintöä.⁵² Kaniikki ja Turun kirkkoherra 1490.⁵³ Dekaanin 1506.⁵⁴ Valittiin dekaanin virasta 1510 Turun piispaksi. Mainitaan electuksena 15.7.1510. Vihittiin virkaan 4.10.1511.⁵¹ Ohitti vaalissa tuomiorovastin ja arkkiteinin. Syynä oli ilmeisesti se, että piispan virka oli lyhyen ajan sisällä joutunut moneen kertaan täytettäväksi eikä piispan pöydällä ollut varoja paavin kuuriaan maksettaviin vahvistusmaksuihin. Vaalikollegiona toiminut Turun tuomiokapituli on silloin arvioinut dekaani Arvid Kurjen niin varakkaaksi mieheksi, että hän saattaisi käyttää perintörahojaan tähän tarkoitukseen.⁵⁴ Ehdolla Upsalan arkkipiispaksi keväällä 1522. Hukkui 23.5.1522 Öregrundin edustalla matkalla Ruotsiin. Arvid Kurjen toimesta Laukkoon on rakennettu kivilinna.⁵⁵ Arvid Kurki oli eräs Lucia Olofintyttären perijöistä.²⁹ Vaakuna: seisova miekka kolmen tähden välissä ja piispansinetissä miekka.¹²⁴

Elin Klauntytär. Syntynyt n. 1470. Puoliso viimeistään 1489 **Knut Erikinpoika**, Pohjanmaan kihlakunnatuomari, myöhemmin Satakunnan ja Pohjanmaan laamanni ja valtaneuvos. Heistä polveutuu Ruotsin ritarihuoneeseen introdusoitu Kurck-suku. Ks. esim. Jully Ramsay, Frälseklärter i Finland.

Poika. Mainitaan 1488 äidinisänsä Jöns Olofinpojan perillisenä.⁵² Puoliso **Aylidz Henrikintytär** (Tavast), joka eli 1503.⁵⁶ Ei aikuisia lapsia.

Taulu 2

Anna Jakobintytär. Vanhemmat: Jeppe Kurki ja Karin Klauntytär. Hänen sukuasemansa ja avioliittonsa ilmaistaan originaalidokumentissa FMU 3836.

1. puoliso **Hans Saxen**, ilmeisesti turkulainen porvari.

2. puoliso aikaisintaan 1473 Piikkiön kihlakunnan tuomari **Sten Henrikinpoika** (Renhuvud) tämän toisessa avioliitossa.⁵⁷

Lapsia:

Lapsi 1. avioliitosta **Kadrin Hansintytär** sijoitettiin Naantalun luostariin proventtinaan Lemun Askainen.⁵⁸

Lapsi 2. avioliitosta ks. Renhuvud.⁵⁷

Taulu 3

Birgitta. Vanhemmat: Jeppe Kurki ja Karin Klauntytär. Syntynyt 1440-luvulla, koska on ollut naimissa jo 1460-luvulla. Esiintyy vain kerran asiakirjoissa. Sukuasema on selvä, vaikka isännimeä ei mainita.

1500-luvun alkupuolella selvitettiin Nousiaisten Nyynäisten omistussuhteita.⁵⁹ Kootuista todistuksista kävi ilmi, että Jeppe Folmarinpojan vaimolle Birgitalle oli kuulunut $\frac{1}{3}$ Nyynäisistä muun osan kuuluessa piispa Konrad Bitzille. Todistuksen antoivat Sune Andersinpoika (Ille), Nyynäisten entinen kartanovouti Magnus Jönsinpoika sekä Vesilahden kirkkoherra Henricus. Viimeksimainittu oli ilmeisesti aikaisemmin palvellut Nyynäisissä kartanon kappalaisena. Sune Andersinpoika sanoo vuoden 1470 paikkeilla seuranneensa piispaa päivittäin, joten hänellä oli tarkka tieto tilan omistussuhteista. Ne ovat olleet ennen virallista perinnönjakoa suullisten sopimusten varassa. Vasta 1482 tehtiin virallinen perinnönjako, jossa piispan osuus siirtyi Henrik Bitzille ja Olof Jönsinpojalle.⁶⁰ Magnus Jönsinpoika sanoo palvelleensa ensin piispa Konradia, sitten Knut Bitziä ja lopuksi Henrik Bitziä. Näistä piispa kuoli 1489, Knut 1494 ja Henrik 1505/1506.⁶¹ Kaikki todistajat kertoivat, että piispa oli lunastanut muut osakkaat pois lukuunottamatta Jeppe Folmarinpojan vaimoa Birgittaa. Se on siis tapahtunut ennen vuotta 1482.⁶⁰ Birgitan osuus vaihdettiin sitten Falkenbergiin.⁵⁹ Nyynäisten jako perustui Klaus Lydekenpojan perillisten keskinäiseen jakoon. Yksi osa oli kuulunut Jeppe Kurjen vaimolle Karin Klauntyttärelle. Se oli jäänyt jäljelle Bitzien hankkiessa muut osuudet ja joutunut perinnönjaossa Birgitalle.⁶² Se vaihdettiin Falkenbergiin ja periytyi Finckenberg-suvulle. Myös Sauvon Päisterpäässä ja Lemun Mannassa sekä Nousiaisten Köönikkälässä hänellä on ollut perittyä maata.

1. puoliso 1460-luvulla **Jöns Olofinpoika** (Skytte), Sääksmäen kihlakunnan tuomari, tunnetaan elossa olevana 1466–73, kuollut vuoteen 1477 mennessä.⁶³ (Tämän 1. vaimo ennen 1440 NN, jonka lapsia Johannes Johannis ja toinen poika, jonka jälkeläisiä lienee Matts Pederinpoika Skytte⁷⁷).

1550-luvulla tehdyn merkinnän mukaan piispa Martin vanhemmat olivat testamentanneet Pyhän Ruumiin prebendalle neljä maatilaa Pöytyällä, nimittäin Kosken, Viirilän ja kaksi taloa Niemenkylässä. Näistä yhden talon Niemestä oli kuitenkin antanut jo Jöns Olofinpojan äiti Margit Märtenintytär, ja Koski oli Jöns Olofinpojan sisaren lahja. Molemmat oli lahjoitettu Kaikkien Pyhien alttarille. Viirilästä ja toisesta Niemen talosta ei tuomiokirkon Mustaan kirjaan tai Skoklosterrin koodeksiin ole tehty merkintöjä. Kaikki tilat mainitaan kuninkaan

Flemingille lahjoittamina Pyhän Ruumiin entisinä tiloina. Maat ovat selvästi Jöns Olofinpojan äidin isän Märten Abrahaminpojan (Djäkn) perintöä.^{73, 77}

2. puoliso Henrik Tavast. Anthoni on Nyynäisten kirjeiden kommentaarissaan asettanut Jöns Olofinpojan ja Jeppe Folmarinpojan väliin aviomieheksi Henrik Tavastin.⁶² Tämä puuttui aikaisemmasta sukuselvityksestä.² Tämä avioliitto on jäänyt lyhytaikaiseksi, sillä Jöns Olofinpoika eli vielä 1473, mutta on kuollut ennen vuotta 1477⁶³, ja Henrik Tavast tunnetaan viimeksi elossa olevana 1474.⁶⁸ Vanhat sukukirjat eivät tunne Birgitta Jepentyttären avioliittoa Henrik Tavastin kanssa, mutta Anthoni on osoittanut, että avioliitto on yhdistänyt nämä henkilöt. Henrik Tavast tunnetaan avioliitossa Johanna Pentintyttären (Djäkn) kanssa 1453–65. Seuraavan vaimon nimi on ollut Anna. Aikaisintaan 1474 hän on voinut solmia avioliiton Birgitan kanssa, edellyttäen, ettei Jöns Olofinpoika ole elänyt viimeksi tunnetun esiintymisvuotensa 1473 jälkeen ja että Henrik Tavast puolestaan on elänyt vuoden 1474 jälkeen.^{62, 68} Vaakuna: haarniskoitu käsi vasemmalle, kypärän päällä käsi pystyssä ja nyrkissä, kaksi sormea suorana.¹⁷⁹

3. puoliso Jeppe Folmarinpoika. Jeppe Folmarinpojan ura alkoi Naantalista päin. Hän on asunut joko kaupungissa tai sen lähellä. Hän oli näet helposti saatavilla luostarin saantokirjeiden sinetöijäksi vuosina 1492–97.⁶⁴ Hänestä käytettiin heti ensimmäisestä tapauksesta lähtien nimitystä ”a wapen”, ts. hänet tunnustettiin rälssimieheksi.⁶⁵ Ennen Naanantalin vaihetta perhe on todennäköisesti asunut Nousiainen Nyynäisissä, koska se osa oli myymättömänä Birgitan hallussa. Vesilahden kirkkoherra mainitsee lausunnossaan, että Jeppe Folmarinpoika tuli ”sinne Nyynäisiin” sen jälkeen, kun Nyynäisten kartano oli palanut, ja vaati Henrik Bitziltä tilalle jotakin toista maatilaa. Tässä yhteydessä Nyynäisten osuus on vaihdettu Falkenbergiin. Vaihto on siis ajoitettava 1494 sattuneen Knut Bitzin kuoleman jälkeen, mutta ennen Henrik Bitzin kuolemaa 1504/05. Jeppe tunnetaan Ylä-Satakunnan kihlakunnantuomarina 1500–18.⁶⁶ Hän osti 28.9.1505 Maskun kihlakunnantuomari Didrik Hansinpojalta ja tämän sisaren lapsilta Nokian kartanon. Sai Sten Sturelta 1512 vahvistuksen Nokian omistukselle. 1.3.1529 Jeppe Folmarinpoika luovutti kaiken ostomaansa ja irtaimistonsa tyttärelleen Barbrolle ja vävyilleen.⁶⁷ Jeppe Folmarinpoika oli ostanut myös Kangasalan Vääksystä siellä olleen ainoan rälssiimaan, 1/3 koukkua, jonka hän sitten myi Jöns Vestgötelle. Oli elossa vielä 1530, jolloin valtuutti tyttärensä Barbron myymään Jöns Vestgötelle Rajametsän.⁷⁰ Lienee kuollut pian tämän jälkeen. Kahdesti hänet kutsuttiin Laukkoon huomenlahjan todistajaksi. Kevättalvella 1517 hän

joutui lähtemään Venäjälle neuvottelumatkalle Jöns Laurensinpojan kanssa.⁶⁹ Vaakuna: kilven yläosassa heraldinen lilja, alaosassa pyyntirauta. Jeppe Folmarinpojan hautamuistomerkki lienee Nokian kartanon puistossa sijaitseva kivi, jossa 1800-luvun alkupuolella oli näkyvissä lilja ja ympyrä (pyyntirauta?) sekä liljojen välissä ristissä olevat kädet.⁷¹

Lapsia:

Birgitta Jepentytär on syntynyt 1440-luvulla ennen vuotta 1450, jotta voisi olla naimisissa 1460-luvulla. Vielä 1480-luvulla hän on ollut hedelmällisessä iässä. Täyttä selvyyttä hänen lapsistaan ei ole saatavissa, koska mitään perinnönjakosopimuksia ei ole säilynyt. Piispa Martinus Skytten sisarusparveen kuuluivat vanhojen sukukirjojen⁸⁷ mukaan: Märten, Hebla, Margareta, Kristina, Jöns, Barbro ja Elseby.⁶³ Niissä ei ole ilmaistu, mistä avioliitoista he olivat. Ensimmäisestä olivat varmasti **Märten** ja **Margareta** ja ristimänimestä päätellen myös **Jöns**, jonka Messenius mainitsee Jakob Waldemarinpojan tyttären lapseksi. **Hebla** (T. 6) on mainittu Rasmus Ludviginpojan ja Messeniuksen sukukirjassa, s. 307, mutta puuttuu kokonaan Per Brahen sukukirjasta, s. 407. Piispa Martti oli hänen ”medbroder” ts. velipuoli.⁸² Hän on siis äitinsä viimeisestä avioliitosta. **Kristinan** (T. 5) molemmat mainitsevat vain nimeltä. **Karinia** (T. 4) vanhat genealogit eivät tunne lainkaan. **Barbro**⁸⁵ (T. 10) ja **Elseby** (T. 8) lienevät Birgitan viimeisestä avioliitosta. Messeniuksen kuten myös Per Brahen sukukirja perustui paljossa Rasmus Ludviginpojan tekemiin konstruktioihin, joita hän oli käsillä olevien asiakirjojen perusteella luonut. Niissä on monia virheitä. Ramsay on kopionut Rasmus Ludviginpojan sukukirjasta sukutaulun, jossa Jöns Skytten vaimon Britan sanotaan olleen kotoisin Laukosta ja Knut Erikinpojan sisar. Knut oli tullut Laukkoon vävyksi, joten tieto on virheellinen. Lapsina hän mainitsee seuraavat: h Barbro Mons Henrikssons – Jöran Monsson – Erik Jörensso; h Hebla Knut Jönssons – hu Anna Jacob Mickelssons – Henrik, Mickel, Clas, Arvid, hustru Carin, Agnis, Walborg, Margareta; Elseby Per Jakobsso; Jakob Persson til Könikälä – Walborg, Karin, Gertrud; biskop Märten; h. Margareta. Kuten tullaan huomaamaan, sukutaulu sisältää paljon virheitä.¹²¹

Martinus Skytte, junior, samanniminen setä toimi vuodesta 1477 Kalannin kirkkoherrana ja 1485–88 Turun kaniikkina.⁶³ Tuleva piispa oli äitinsä ensimmäisestä avioliitosta. Syntynyt 1460/70. Matinollin antaa hänelle liian myöhäisen syntymäajan noin 1480.⁷² Isähän on kuollut ennen vuotta 1477.⁶³ Aloitti koulunsa Raumalla samannimisen setänsä avulla, jatkoi koulua Turussa, mutta siirtyi dominikaanimunkiksi Sigtunaan. Pantakoon merkille, että Rauman koulu oli fransiskaa-

nien ylläpitämä, mutta hän hakeutui kuitenkin dominikaaniveljestöön. Teki laajoja ulkomaisia opintomatkoja. Aloitti 1500 luennoinnin dominikaanien korkeakoulussa Napolissa. Sigtunan luostarin piori 1522. Dacian provinssin kenraalivikaari 1524. Valittiin Turun piispaksi Ericus Svenoniksen jälkeen, joka ei voinut vihkimyksen puuttuessa hoitaa virkaa. Skytte vihittiin piispaksi 5.1.1528 ilman paavin vahvistusta.^{63,72} Vanhana ja kivulloisena ei hoitanut käytännössä virkaa enää 1540-luvun jälkipuoliskolla.^{63,72} Kuoli 30.12.1550, siis yli 80-vuotiaana. Piispa Skytte oli Arvid Kurjen serkku.

Margareta Jönsintytär. Eli leskenä 1534 Lammin Vanhassakartanossa, jonka hän oli saanut ensimmäiseltä mieheltään huomenlahjana. Måns Nilsinpoika (Ahtisten sukua) oli hankkinut sen itselleen, mutta 1545 se tuomittiin takaisin Margaretalle. Oli piispan täyssisar. Piispaveli sai sisarensa jälkeen Vanhankartanon osuuden. Margareta ei elänyt enää 1557, vaikka Anthoni niin arveleekin.⁷⁴ Piispan Mannassa asunut sisar oli joku toinen sisar.

1. puoliso Måns Henrikinpoika (Tavast).⁷⁴ Tavallaan puolisonsa velipuoli: he ovat asuneet samassa perheessä, mutteivät olleet keskenään verisukulaisia, koska molemmilla oli eri vanhemmat. Siksi kanonisen oikeuden avioesteet eivät ole koskeneet heitä.

2. puoliso ennen 1503 Bengt Nilsinpoika (Hakoisten sukua). Hatulan kihlakunnan tuomari 1503–09.⁷⁶

Kummastakaan avioliitosta ei ollut lapsia, koska piispa peri sisarensa.⁷⁷

Jöns. Mainitaan Kokemäen kirkkoherraksi. 1475 ja 1481 Kokemäen kirkkoherrana oli eräs **Johannes Johannis**.⁷⁹ Itsepuolustukseksi hän oli syyllistynyt miestappoon. Paavilta anottiin absolutiota, joka hän myönsikin. Jos hän oli Jöns Olofinpojan poika, on hän isänsä aikaisemmasta avioliitosta. Siinä tapauksessa hän ei olisi Jeppe Kurjen jälkeläinen. Hänen on näet täytynyt syntyä viimeistään vuonna 1445, koska hän jo 1475 esiintyy Kokemäen kirkkoherrana. Ulvilan ohella se oli Ala-Satakunnan arvokkain pastoraatti, jonne ei ole määrätty karräärin alkupäässä olevaa miestä. Hän on kuollut vuoteen 1484 mennessä, koska setä, Uudenkirkon kirkkoherra Martinus Skytte esiintyy silloin Kyttälän (Bruddenäs) omistusta koskevassa riidassa perheen edustajana.⁷⁷

Taulu 4

Karin. Vanhemmat: Birgitta Jepentytär ja Henrik Tavast (T. 3). Margareta Jönsintyttären isä, ts. Jöns Olofinpoika (Skytte), oli antanut Pyhäjoen Karinin äidille huomenlahjaksi Nousiaisten Moijasen. Mar-

gareta vaihtoi sen Lammin Vanhankartanon osuutta vastaan, jonka hän oli saanut huomenlahjaksi ensimmäiseltä mieheltään Måns Henrikinpojalta (Tavast). Tämä oli Pyhäjoen Karinin ”oma veli”, ts. molemmilla oli yhteinen isä Henrik Tavast, mutta eri äidit. Ahtisten Måns Nilsinpoika osti ja vaihtoi Karinilta sekä Johannalta ja Kerstiniltä 1536–1540–1545 Nousiaisten Pyhäjoen. Näitä naisia hän kutsuu sukulaisikseen (fränkor). Tarkasti ottaen ainakaan kaikki he eivät olleet hänen verisukulaisiaan. Johanna saattoi nimestään päätellen olla Ahtisten Maunun äidinisän sisarpuoli, ts. Johanna Pentintyttären (Djäkn) ja Henrik Tavastin tytär, mutta Karin ja Kerstin ovat olleet Henrik Tavastin ja Birgitta Jepentyttären (Kurki) tyttäriä.

Rasmus Ludviginpojan laatimassa sukutaulussa Karinilla oli tytär Kristin, joka oli naimisissa Klemet Mattsinpojan kanssa. Anthoni arvelee hänen olleen Esping-sukua.^{62, 74}

Taulu 5

Kristina. Vanhemmat: Birgitta Jepentytär ja Henrik Tavast (T. 3). Kristina eli Kerstin on se sisar, joka 1557 asui Lemun Mannassa vanhuksena. Hänen on täytynyt syntyä pian 1470-luvun puolivälin jälkeen voidakseen olla äitinsä toisesta avioliitosta. Vuonna 1557 hän olisi siis ollut noin 80-vuotias. Piispa Marttikin kuoli yli 80-vuotiaana, joten pitkä ikä todistaisi perheen harvinaisista perintötekijöistä. Måns Nilsinpojan (Ahtisten sukua) Mynämäen Pyhäjoen hankinnan yhteydessä mainittu Kerstin näyttää olevan vanhojen genealogien tuntema Kristina. Pyhäjoen myynnin jälkeen hän on asunut Mannassa.

Puoliso NN tai Mårten Nilsinpoika. Lähteet ovat keskenään ristiriidassa. Toisessa yhteydessä Mårten Nilsinpoikaa sanotaan Kristinan aviomieheksi, toisessa tämän vävyksi. Puolet Mannasta omisti 1557 knaappi Mårten. Se oli tullut hänelle vaihdossa Måns Nilsinpojalta (Ahtisten sukua). Manna sijaitsee Ahtisten naapurikylässä, joten Mannan toinen rälssitalo lienee Ahtisten suvun vanhoja omistuksia. Toinen talo kuului puoliksi Henrik Klaunpojalle (Horn) ja piispa Martin sisarelle vanhana perintönä. Molemmat olivat Klaus Lydekenpojan eri tyttären jälkeläisiä. 1556 Mannan ratsupalvelusta vastasi Mårten Nilsinpoika, 1562 Jacob Mårteninpoika. ”Jacob i Manna” ja ”Tomas Jakobsson ibidem”, jotka toimivat Jakob Pederinpojan (Svärd) apuna 1563, olivat Kristinan tai tämän tyttären ja Mårten Nilsinpojan lapsia ja lapsenlapsia, siis Svärdin serkkuja. Jeppe Kurjen ristimänimen periytyminen Jakob Mårteninpojalle tukee tätä sukujohtoa. Verolähteissä Jakob Manna mainitaan viimeisen kerran 1566. Sen jälkeen Mickel Mårteninpoika, selvästi edellisen veli, asui talossa vuoteen 1580 saak-

ka. Talo joutui sitten Herman Flemingin haltuun.⁷⁸

Taulu 6

Hebla. Vanhemmat: Birgitta Jepentytär ja todennäköisesti Jeppe Folmarinpoika (T. 3). Tunnetaan vain Messeniuksen sukukirjan perusteella. Siinä hänen miehekseen ilmoitetaan Knut Jönsinpoika. Hebla äitinsä viimeisen avioliiton lapsena on syntynyt 1480-luvulla.

Puoliso Knut Jönsinpoika (Rasmus Ludviginpojan sukukirjan mukaan). Hänen pitäisi esiintyä 1500-luvun alussa, mutta ketään tämän nimistä eivät asiakirjat tunne. Hänet on haluttu identifioida maisteri Canutus Johannikseksi.⁹¹ Canutus lähti vasta 1532 opiskelemaan Wittenbergiin ja kuoli 1564 Viipurin piispana.⁸⁰ Hebla ja Canutus kuuluvat siis eri sukupolviin. Ramsay on Rasmus Ludviginpojan kokoelmasta saanut tiedot ja soveltanut niitä Skytte-sukuun.⁹¹ Ramsay on perustellut käsitystään sillä, että maisteri Knutilla oli yksi tila Kärämäellä kuten Heblan vävyllä Jakob Mickelinpojallakin. Se oli kuitenkin hänen hallussaan tuomiokirkon Pyhän Yrjänän prebendalle kuuluvana eikä siis omistuksena. Myöhemmin lapset saivat sen läänitykseksi.⁸⁰ Tukholmalainen Ahvenanmaalta kotoisin ollut porvari Knut Jönsinpoika näyttää kuolleen ilman rintaperillisiä ennen vuotta 1507. Tilojen periytymisen perusteella ei myöskään v. 1499–1517 elänyt asemies Knut Tuomaanpoika Soinila tule kysymykseen.⁷⁵ Turun pormestarina toimi 1530-luvulla Knut Daninpoika. Hänen kaksi tyttärtään Kristina ja Birgitta tunnetaan, muttei Annaa.⁸¹

Lapsi tai lapsenlapsi:

Anna Knuutintytär? (T. 7)

Taulu 7

Anna Knuutintytär?⁹¹ Ramsay ilmoittaa tämän nimisen Jakob Mickelinpojan vaimon esiintyvän Turun linnan vierasluettelossa 1587. Siellä mainitaan kyllä Jakob Mickelinpojan vaimo, mutta ilman nimeä. Omiin muistiinmerkontöihinsä hän on sen sellaisena kirjanutkin, mutta julkaisussaan hän antaa tyttärelle nimen Anna Knuutintytär.⁹¹ Tiedon hän on saanut Rasmus Ludviginpojan sukukirjan tietoja yhdistelemällä.

Puoliso Maarian Kärämäen ja Lemun Falkenbergin herra **Jakob Mickelinpoika.**⁹¹ Falkenberg oli vaihdossa tullut vaimon äidille. ”Falkenberg. Hörer Jacop Michelsson till i Kersemeki till och arffde han(!) samma gordh efther salig Biskop Morthen hann var hans hustruens medbroder”⁸² Kirjurille on tullut virhe, pitäisi olla: vaimon *äidin* veli-

puoli oli piispa Martti ja perintö oli vaimon eikä aviomiehen. Jakob Mickelinpoika on syntynyt vuoteen 1533 mennessä. Hänen todennäköinen isänsä Kaarlen-Mikko oli tuolloin elossa, mutta kuollut vuoteen 1540 mennessä.⁸³ Vuonna 1557 Jakob Mickelinpoika oli naimisissa ja elossa vielä 1592, jolloin hän siis on noin 60-vuotias.¹⁰³

Jakob Mickelinpoika omisti Maarian Kärsämäellä isänperintönä 10 tankoa käsittävän lampuotitilan ja äidin perintönä 6 tangon suuruisen säterikartanon.⁸³ Hänestä jatkui Ruotsin ritarihuoneeseen introduoitu suku Finckenberg.⁹¹ Yhteyttä 1400-luvulla Turussa vaikuttaneeseen Finkenbergin perheeseen ei voida todistaa, mutta kylläkin pitää todennäköisenä. Kärsämäen ja Falkenbergin lisäksi Mickel Jakobinpoika omisti puolet Maskun Kyllysvahasta yhdessä Markus Mattsinpojan (Hietämäen sukua) kanssa.⁹³ Suoritti 1554–92 aatelista ratsupalvelua.¹⁰³ Juhana-herttuan ja Suomen tallimestari 1562–65. Sääksmäen vouti 1570–71, Maskun vouti 1578.⁹⁴

Ramsay on esittänyt arvelun, että Janakkalan Kuumoilan omistaja Mickel-kirjuri eli Mickel Nilsinpoika olisi Jakob Mickelinpojan isä. Kiuasmaa on toistanut sen varmana, Almquist varauksellisesti.⁹⁴ Identifiointia täytynee pitää epätodennäköisenä, koska Mickel-kirjuri ja Jakob Mickelinpoika näyttävät suunnilleen saman ikäisiltä.

Finckenberg-suvun vaakunassa on kuu ja tähti, kuten monien hämäläisten rälssimiesten käyttämässä kilpitunnuksessa, mutta myös Kuurinmaalla vaikuttaneella Fink von Finkensteinin suvulla oli kaksi kuun sirppiä selät vastakkain ja niiden välissä tähti.⁸⁸ Jakob Mickelinpojan sukujuuret näyttävät Kuumoilan sijasta juontavan Turun suunnalle. Oli elossa vielä 1592.¹⁰³

Lapsia

Ks. Ramsay, s. 112. Sieltä puuttuu Margareta, jonka Ramsay on kopionut muistiinpanoihinsa Rasmus Ludviginpojan sukukirjasta.

Taulu 8

Elseby Jakobintytär.⁸⁹ Vanhemmat todennäköisesti: Jeppe Folmarinpoika ja Birgitta Jepentytär (T. 3). Syntynyt viimeistään 1490. Sen jälkeen äiti ei enää olisi voinut olla hedelmällisessä iässä. Nuoremman Svärd-suvun kantaisän Jakob Pederinpojan äiti oli piispa Skytten sisar.⁹⁰ Lähteistä ei käy selvästi ilmi, oliko hän täyssisar vai sisarpuoli. Vanhoissa sukukirjoissa äidin nimeksi ilmoitetaan Elsa ja isäksi Peder Simoninpoika. Tässä tutkimuksessa Elseby on asetettu äitinsä kolmannen avioliiton lapseksi poikansa esiintymisajankohdan nojalla sekä siksi, ettei Henrik Tavastin lapsimäärää voida lisätä.

Puoliso ennen vuotta 1515 **Peder Siffridinpoika.**⁹⁹ Rasmus Ludvi-

ginpojan sukukirjassa nimi on Peder Jakobinpoika. Lienee kuollut ennen vuotta 1535, koska hänen poikansa esiintyy silloin perheen edustajana.¹⁰⁰ Merkitty ensimmäiseen maakirjaan 1540 yhdessä Matts Markuksenpojan (Hietamäen sukua) kanssa Päisterpään rälssimaan omistajaksi.⁹⁹ Jälkimmäinen teki yksin ratsupalvelusta Päisterpään puolesta jo 1537.⁹⁸ Myöhemmin Päisterpää kuului Svärd-suvulle.

Ramsay on johtanut Jakob Pederinpojan suvun naantalilaisesta porvarista Jap Jönsinpojasta, joka osti kolmen tangon kokoisen talon Päisterpäästä 1472.¹⁰¹ Kun Päisterpään omistivat yhdessä sekä Hietamäen suku että Svärd-suku, on se Jeppe Kurjen tai hänen vaimonsa perintöä. Jap Jönsinpojan ostamaa taloa ei siis voida liittää Jakob Pederinpoikaan. Vuonna 1540 veromaata kylässä oli 13 tankoa, joten rälssi- maata on ollut 11 tankoa.⁹⁹ Vuoden 1562 valitusluettelossa mainitaan Sauvon Hennabölen Mänsin omistavan Päisterpäässä 3 ½ tankoa veromaata. Jap Jönsinpojan ostama veromaa on siis joutunut hänen haltuunsa. Kylässä on ollut monta eri suvulle kuulunutta lampuotia.¹⁰²

Lapsia:

Jakob Pederinpoika (T. 9).

Erik Pederinpoika?¹⁰⁴ Mainitaan v. 1569 kahdessa Suomen aatelin luettelossa heti Jakob Pederinpojan jälkeen, ilmeisesti kuollut naimattomana.

Taulu 9

Jakob Pederinpoika. Vanhemmat Peder Siffridinpoika ja Elseby Jakobintytär (T. 7). Syntynyt vuoteen 1515 mennessä, koska oli täysi-ikäinen 1535.¹⁰⁰ Kuoli Ramsayn mukaan 1586¹¹⁰, mutta nimeä ei löydy enää 1579 Suomen aatelin luettelosta.¹⁰⁴ Sen sijaan vuonna 1587 laaditussa aatelin lampuotien luettelossa mainitaan Köönikkälä Jakob Pederinpojan säterinä.¹⁷² Lähde on kuitenkin monilta osiltaan epäluotettava. Nousiaisten Köönikkälän jako Jakob Pederinpojan ja hänen Turussa asuvien serkkujensa kesken suoritettiin 1535.¹⁰⁰ Kirjoitti asuinkartanokseen Köönikkälän.¹⁰⁷ Hänen poikansa Karl Jakobinpoika piti sitä myös säterinään. Toinen poika Per Jakobinpoika asui Sauvon Päisterpäässä, josta puolet oli kuulunut isoisälle Peder Siffridinpojalle.^{115,99} Sai Erik XIV:n lautakunnan päätöksellä 1562 takaisin Lammin Vanhastakartanosta kaksi taloa, jotka hänen äitinsä veli, piispa Skytte oli lahjoittanut kuninkaalle.¹⁰⁷ Jakob Pederinpojan nimi näkyy aatelin luetteloissa 1569, mutta ei ole varma, tarkoitettiinko juuri häntä, koska tilannimi puuttuu.¹⁰⁴ Hänen poikansa sai Juhana III:lta tunnustuksen aateluudesta.¹¹⁰ Jakob Pederinpoika vastasi Köönikkälän ratsupalvelusta 1554–75.¹¹²

Jaakko Pietarinpoikia on elänyt samanaikaisesti ainakin neljä asiakirjoista tavattavaa eri henkilöä.

Köönikkälän Jakob Pederinpoika on liitetty Pien-Savossa 1552–56 toimineeseen voutiin,⁹⁵ mutta Pirinen on osoittanut identifioinnin virheelliseksi.⁹⁶

1546–50 Sääksmäen voutina oli saman niminen mies. Hän oli Köönikkälän herra. Hän asui ainakin 1551 lähtien, todennäköisesti jo aikaisemminkin, Kalvolan Sääksniemen yhdessä talossa. 1552 hän teki ratsupalvelusta kolmella hevosella, ts. hän on nauttinut verovapautta ainakin vuodesta 1551 lähtien. Se oli myönnetty eliniäksi. Leski saikin 1589 siihen jatkoon. Heidän poikansa Per Jakobinpoika on omistanut vuoteen 1616 saakka tilaa rälssiehdoin. Sitten omistus siirtyi sisaren miehelle Axel Skyttelle. Vuodesta 1565 lähtien Sipi Niilonpoika oli hänen lampuotinaan Sääksniemessä.¹¹⁴ Jakob Pederinpoika on siis noihin aikoihin palanut takaisin Köönikkälään. Vuonna 1553 Jakob Pederinpoika oli kahdesti kutsuttu maakuntakatselmusmieheksi rälssi-miesten joukkoon: Savon ja Hämeen rajan tarkistukseen Pertunmaalla 26.1.1553 kolmantena maakuntakatselmusmiehenä,¹¹³ ja Hattulan käräjille Katinalan rajoista riideltäessä 28.7.1553.⁹⁷ Hän näyttää kuuluneen Erik XIV:n kannattajiin, koska hän oli mukana Juhana-herttuan tukijoita taloudellisesti rangaistaessa.¹¹⁷ Juhanan päästyä valtaistuimelle Jakob Pederinpoika ei enää saanut kruunun luottotehtäviä. Niinpä häntä vuoden 1570 läänitysluettelossa kutsutaan ratsumieheksi ja knaapiksi.¹²⁹

Eräs Jakob Pederinpoika allekirjoitti 16.11.1568 uskollisuudenvallan kuningas Juhana III:lle ja painoi alle sinetin, jossa oli kuu ja tähti eikä Svärd-vaakuna.¹⁰⁸ Hän asui silloin Kemiön Bränbodassa, ilmeisesti vaimonsa omistamassa kartanossa. Hän oli kotoisin Pohjan Sällvikistä. Hänen jälkeläisensä käyttivät sukunimiä Pihl ja Sabelstierna. Pohjan pitäjän Sällvikin ratsupalvelusta näet vastasivat 1554–62 Jakob Pederinpoika ja Lasse Hansinpoika. Samat nimet esiintyvät perintöosakkaina 1571 yhdessä Arvid Mattsinpojan (Fotangel) ja Erik ja Henrik Märteninpoikien (Stjerna) kanssa. Nämä kaikki näyttävät polveutuvan Maskun Villilästä, sillä jo Arvid Mattsinpojan vaimon isä Matts Ollinpoika omisti Jakob Pederinpojan kanssa 1/3 Villilästä.⁹²

Eräs Jakob Pederinpoika oli Grindin vävy.¹¹⁶

Köönikkälän Jakob Pederinpojan vaakuna on tuntematon. Pojilla oli selvä svärd-vaakuna.¹¹⁸

Puoliso tuntematon.

Lapsia:

Ks. Ramsay, s. 462. Vain Per ja Karl olivat varmasti tämän perheen lapsia. Tyttäristä ainakin Gertrud kuului Kemiön Sällvikin sukuun sa-

mannimisen Jakob Pederinpojan tyttärenä.⁹² Valborg sen sijaan kuului perheeseen, koska hänen miehensä Johan Månsinpoika (Fogelhufvud) omisti toisen Lammin Vanhankartanon tiloista, jonka Jakob Pederinpoika oli saanut peruutettua kuninkaalta.¹¹⁵

Taulu 10

Barbro. Isä Jeppe Folmarinpoika (T.3). Ainut Jeppe Folmarinpojan varmasti nimeltä tunnettu lapsi. Aivan varmaa ei ole, että hän olisi syntynyt avioliitosta Birgitta Jakobintyttären kanssa. Hän saattaa olla isänsä myöhemmästäkin avioliitosta tuntemattoman vaimon kanssa. Vanhat sukukirjat mainitsevat hänet kuitenkin Birgitan lasten yhteydessä. Hänet mainitaan Jeppe Folmarinpojan tyttäreksi 1.3.1529, jolloin tämä luovutti kaiken ostomaansa ja irtaimen omaisuutensa tyttärelleen Barbrolle ja tämän miehelle Olof Larsinpojalle.¹¹⁹ Nokia oli ostomaata. Se oli Kristofer-kuninkaan maanlain nojalla toisessa asemassa kuin perimysmaa. Sen suhteen omistaja sai menetellä mielensä mukaan.⁸⁶ Luovutusta vastaan on ilmeisesti pian protestoitu, koska myöhemmin kiisteltiin vain kolmasosasta Nokiaa. Sitä todistaa myös se, että vuoden 1562 läänitysluettelo on merkitty, että Jakob Pederinpojalle (Svärd) on langennut perintönä 6 tilaa, joista kuninkaan seurueeseen kuuluva Jören Mårteninpoika (po. Månsinpoika) omistaa kuitenkin kaksi osaa.¹²⁰

1. puoliso Måns Pederinpoika Per Brahen sukukirjan mukaan, Rasmus Ludviginpojan sukukirjan mukaan nimi oli Måns Henrikinpoika.¹²¹ Måns Pederinpoika-niminen mies toimi 1515–20 Hämeen linnan voutina.¹²² Sitä ennen lienee 1505 ollut Satakunnan kirjuri nimellä Maunu-kirjuri.¹²³ Hän ei ollut rälssimies, koska häntä ei nimitetä jalosukuseksi vaan ”ärlig sven”. Sitä todistaa myös se, että hänen poikansa hankki aateloinnin Juhana III:lta.

2. puoliso ennen vuotta 1529 **Olavi Laurinpoika.** Talonpoikaista syntyperää, kotoisin Pirkkalan Sikoisista. On ilmeisesti toiminut Nokian kartanossa renkivoutina, koska oli saanut omakseen palvelunsa perusteella osan Nokiasta.¹²⁵ Barbron jäätyä leskeksi hän on päässyt aviomieheksi. Vastaavanlainen tapaus samalta aikakaudelta tunnetaan myös Hattulan Katinalasta.¹²⁶ Jeppe Folmarinpoika luovutti Barbrolle ja hänen miehelleen Olavi Laurinpojalle 1529 koko Nokian irtaimistoinen. Laamanni Knut Erikinpoika vahvisti 1.3.1529 luovutuksen.¹¹⁹ Olavi Laurinpoika möi vaimonsa kuoleman jälkeen osuutensa kolmasosan Nokiasta Jöns Vestgötelle. Erik Fleming antoi siitä 30.1.1546 todistuksen.¹¹⁹ Myös Jöns Knutinpoika (Kurki) oli 28.2.1551 vahvistanut kaupan.¹³⁰

Lapsia 1. aviosta:

Tytär. Göran Månsinpojan sisar on ollut elossa Olavi Laurinpojan myydessä Nokian osuuden, mutta kuollut nuorena.

Göran Månsinpoika. Ratsuvoutina Viipurin läänissä 1545.¹³² Viipurin linnassa huovina 1547–51. Kuului 1562 kuninkaan seurueeseen, ilmeisesti henkivartijaväkeen. Suoritti ratsupalvelua Nokian puolesta 1556.¹²⁰ Olavinlinnan päällikkö 1567–75. Kuoli 10.9.1575 Olavinlinnassa.¹³¹ Aateloitiin 16.5.1573. Vaakunassa kolme hevosenkenkää sapelin kahteen osaan jakamassa kentässä. Anna Sigfridintytär käytti tätä vaakunaa kuitenkin jo 1.6.1570.¹⁸²

Göran Månsinpoika kävi pitkällistä kiistaa Jöns Vestgöten kanssa Nokian kolmasosan omistuksesta. Vestgöte oli hankkinut kahdelta laamannilta vahvistuksen ostolleen. Göran Månsinpoika oli vedonnut kuninkaaseen, joka 1545 vaati Jöns Vestgöteä vastaamaan ostostaan oikeudessa, mutta asiaa ei voitu käsitellä, koska Göran Månsinpoika toimi silloin rajaseudulla ratsuvoutina. Kuningas uudisti kutsun 1551.¹³² Vestgöten hankkimiin tuomioihin Göran ei ollut tyytyväinen, vaan kävi hakemassa oikeutta kuninkaan luota. 15.8.1553 kuningas Kustaa Vaasa otti itse asian ratkaistavakseen. Hän kumosi Jöns Knutinpojan tuomion sillä perusteella, ettei sukumaata ollut oikeutta myydä ulkopuolisille. Tuomiossa ilmoitetaan myös, että kaupan tapahtuessa Göran Månsinpoika ja hänen sisarensa olivat alaikäisiä ja Göran oli opiskelemassa ulkomailla. Näin Jöns Vestgöte menetti omistuksensa.^{130, 132} Kuninkaan tuomio ihmetyttää, koska Nokia oli ostoeikä perintömaata. Omistajalla oli ostomaahan nähden vapaammat kädet kuin perimysmaahan, jota ei saanut myydä suvun luvatta suvun ulkopuolisille.⁸⁶ Koska Göran Månsinpoika omisti Nokian kartanon myöhemmin kokonaan, on hän lunastanut kahden tätinsä osuudet, tai Jeppe Folmarinpojan ja Birgitan lasten keskinäisessä perinnönjaossa Barbron osaksi on tullut Nokia kokonaisuena toisten sisarten saadessa osuutensa Varsinais-Suomesta.

Puoliso Anna Sigfridintytär, mahdollisesti Kerstin Ragvaldintyttären (Sjundbyn sukua) ja tämän miehen Sigfridin tytär. Hevosenkenkät Nokian suvun vaakunassa on mahdollisesti peritty Sjundbyn suvun välityksellä Dönsbyn suvulta, koska Anna Sigfridintyttären sineissä oli kolme hevosenkenkää jo ennen virallista aateloitua.¹⁸²

Göran Månsinpojan lapsia, ks. Ramsay, s. 301.

Lapsia 2. avioliitosta ei tunneta.

Taulu 11

Karin Jakobintytär. Vanhemmat Jeppe Kurki ja Karin Klauntytär.

Syntynyt ennen vuotta 1455. Vanhoissa sukuselvityksissä hänet esitetään piispa Skytten äidiksi. Tieto on siirtynyt myöhempiin selvityksiin sellaisenaan. Vasta Nyynäisten kirjeiden tultua tunnetuiksi Anthoni on korjannut tiedon.⁶² Piispan ja sisarusten äiti olikin Birgitta.

Karinin aviomiehenä on pidetty joko Jeppe Folmarinpoikaa tai Jeppe Kunnilaa.¹⁸⁰ Käsitöksen näyttää kumoavan eräs maakauppa. Vuonna 1510 Kaarin Jakobintytär myi Knut Erikinpojalle Pöytyän Haverin.¹³³ Molemmat Jepet olivat tuolloin elossa. Naimisissa oleva nainen ei voinut myydä maata yksin. Sen teki aviomies vaimonsa puolesta vaimon ja hänen sukulaistensa suostumuksella. Leski sen sijaan oli oikeustoimikelpoinen.¹³⁵ Jeppe Folmarinpoikaa ei mainita Karin aviomieheksi kauppakirjassa, vaikka hän olikin toinen kirjeen sinetöijistä. Toinen oli Pável Hermaninpoika. Molemmat olivat kihlakunnantuomareita, mutta Pöytyä ei kuulunut kummankaan kihlakuntaan. He eivät siis sinetöineet virkamiehinä vaan sukulaisina. Jeppe Folmarinpoika sinetöi kirjeen Karin sisaren miehenä ja Pável Hermaninpoika vävyinä. Jeppe Kunnilan nimi puuttuu kauppakirjasta kokonaan.

Samasta tilasta kiisteli Markus Mattsinpoika 1554 Jöns Knutinpojan (nuorempaa Kurki-sukua) kanssa. Hän halusi lunastaa äidinäitinsä Karin Jakobintyttären panttaaman Haverin, jota väittämän mukaan ei oltu myyty, vaan ainostaan pantattu 100 markasta Jöns Knutinpojan isälle. Panttaajan vävyllä Pável Hermaninpojalla ja hänen perillisilleen oli pidätetty oikeus lunastaa tila panttisummasta takaisin.¹³⁴ Hietamäen suku ilmaisi täten polveutuvansa Karin Jakobintyttärestä. Vielä 1550-luvulla häntä muistettiin nimellä Karin till Kunnila.^{136, 137} Se tarkoittanee, ettei hänen perillistensä omistussuhteista ollut täyttä selvyyttä.

Puoliso 1. Erik Kunnila? esiintyy viidentenä maakuntakatselmusmiehenä 1477.¹³⁸ Ilmeisesti hän oli Katarina Gregerintyttären (Garp) poika eikä aviomies. Hän tuskin on sama kuin 1503 Vehmaan käräjillä esiintynyt maavouti Erik Henrikinpoika.¹⁴⁰ Avioliitto on solmittu Karin Jakobintyttären kanssa viimeistään 1475.

Puoliso 2. ? NN mahdollisesti nimeltään Jöns, koska jälkeläisissä oli monta tämän nimistä miestä.

Lapsia:

Vuonna 1540 selvitettiin Turun porvareiden omistama rälssimaa. Silloin saatiin selville, että 24 tankoa käsittävä Kunnilan säteri, arvoltaan 400 mk, oli jakautunut kolmeen osaan. Yksi osa kuului turkulaiselle porvarille Pitkälle Matille, toinen nimismies Paavali Kunnilalle ja kolmas kahdelle talonpojalle heidän vaimojensa äidinperintönä. Sen lisäksi Kunnilalle kuului 100 markan arvoinen maatila Pöytyän Pihla-

vasta (Pyhiualast) sekä Yläneeltä 200 markan arvoinen tila. Selvityksen laatija on muistutuksena maininnut, ettei hän voi asettaa näitä verotalonpoikia veronalaisiksi, koska he omistavat säteristä osan.¹⁴¹

Ramsayn selvitys Hästesköld-suvusta on virheellinen. Kantaisäksi ilmoitettu Matts Larsinpoika on Grotenfeltin ja Ramsayn luomus.¹⁴² Hänen nimiinsä merkityt tiedot kuuluvat samannimiselle Tervikin herralle. Vuonna 1537 Kunnilan ratsupalvelusta vastasi Pålval i Gunnila.¹⁴⁴ Häntä Ramsay ei mainitse Hästesköld-suvun selvityksessään. Jesper Matinpoika Kruusin suorittaessa 1618 rälssin tarkastuksen Kunnilan säteri on merkitty Hietamäen Matts Markunpojan perillisten omaksi.¹⁴⁵ Vuoden 1557 lampuutiluetteloon on heti Kunnilan jälkeen kirjoitettu, että Tuorlahden Biritta-rouvalla oli kaksi taloa panttina. Mahdollisesti se tarkoitti, että Kunnila oli jakautunut kolmeksi taloksi, joista kaksi oli jouduttu panttaamaan.¹⁴⁶

Jeppe Kunnila. Ilmeisesti ensimmäisestä avioliitosta. Ramsay on asettanut hänet Karin Jakobintyttären mieheksi.¹⁴³ Karin eli kuitenkin 1510, jolloin hän myi Pöytyän Haverin. Aviomiehen olisi pitänyt antaa silloin myynnille suostumus. Karinilla oli tuolloin jo vävykin. Jeppe ei sinetöinyt 1510 Karin Jakobintyttären myyntikirjettä, vaikka oli täysi-ikäinen. Tästä voitaisiin tehdä johtopäätös, ettei hän ollut sukua Karin Jakobintyttäreille, mutta todennäköisempi syy lienee, ettei Jeppe Kunnila omistanut sinettiä. Maakuntakatselmusmiehenä rälssimiesten joukossa 1499–1517.¹³⁹ Jeppe Kunnila näyttää olleen naimaton. 1540 todettiin Kunnilan jakautuneen kolmeen yhtä suureen osaan¹⁴¹ ts. sisarenosiin. Sisarten lapset ovat siis perineet enonsa.

Tytär 1 (T. 12).

Tytär 2 (T. 17).

Tytär 3 (T. 18).

Taulu 12

Tytär 1. Vanhemmat: Karin Jakobintytär ja NN (T. 11). Syntynyt ennen vuotta 1490, koska hänen äitinsä olisi ohittanut sen jälkeen hedelmällisen iän. Hänellä oli toisesta avioliitosta kolme aikuiseksi elänyttä poikaa, joiden on täytynyt syntyä ennen vuotta 1540, jolloin hän puolestaan on ohittanut hedelmällisen iän.

1. puoliso Pålval Hermaninpoika. Satakunnan vouti 1505–09.¹⁴⁷ Sääksmäen kihlakunnan tuomari 1514–16.¹⁴⁸ Hän näyttää olleen kohtaisin Ruotsista ja muuttaneen maahamme rouva Ingeborg Tottille vuosiksi 1503–07 annettujen Hämeenlinnan ja Satakunnan eläkeläänitysten voudiksi.¹⁴⁹ Asunut mahdollisesti Tottijärvellä, koska tytär myi sieltä maata. Vesilahti ja Tottijärvi eivät kuuluneet Sääksmäen kih-

lakuntaan, vaan Ylä-Satakuntaan, mutta Sääksmäen kihlakunnan alueelle oli lyhyt matka. Sinetöi Karin Jakobintyttären myyntikirjeen vävynä. Sinetti: kuusisakarainen tähti ilman kilpeä. Sinetti on painettu kahteen kertaan, joten ei ole varmaa, oliko tähden vieressä kuun sirppi vai onko kysymyksessä toisen painalluksen jättämä jälki.¹²⁷

2. puoliso n. 1520 Matts Markunpoika. Maakuntakatselmusmies 1533 rälssimiesten joukossa Paimiossa.¹⁵¹ Suoritti aatelista ratsupalvelua 1537 Sauvon Päisterpään puolesta.⁹⁸ Omisti puolet Päisterpäästä 1539. Toisen puolen omisti Peder Siffridinpoika, nuoremman Svärdsuvun kantaisä.⁹⁹ Turkulainen porvari 1540. Omisti 1/3 Vehmaan Kunnilan säteristä. Turussa häntä kutsuttiin Pitkäksi Matiksi.¹⁴¹ Raaseporin alikirjurina 1546–48 tunnettu Matti Markunpoika oli ilmeisesti sama henkilö.¹⁵³ Hänellä oli samanniminen pojanpoika.

Lapsia 1. avioliitosta: (isännimen ja sukulaisten kesken tehtyjen kauppojen perusteella).

Märta Pävelintytär¹²⁸ sopi 1563 Vesilahdella maanjaosta Laukon herran Jöns Knutinpojan kanssa.¹⁵⁵ Häneltä ei näytä jääneen jälkeläisiä, koska Markus Mattsinpoika halusi saada Haverin Pável Hermaninpojan perillisenä.¹³⁴ Markuksen sanotaan 1556 lunastaneen puolet Tottijärvestä¹⁵⁷, joka sittemmin on joutunut hänen sisarpuolelleen. Hänen poikansa Matts Markuksenpoika merkitsi itsensä myös Tottijärven herraksi.¹⁵⁷

Lapsia 2. avioliitosta:

Markus Mattsinpoika (T. 13).

Jörgen Mattsinpoika (T. 15).

Jöns Mattsinpoika (T. 16).

Taulu 13

Markus Mattsinpoika. Vanhemmat Karin Jakobintyttären tytär ja Matts Markunpoika vanhempi (T. 12). Näyttää veljeksistä vanhimmalta. Marchus Kurich vannoi 1562 viidentenä suomalaisena aatelmiehenä Kurjalan Märten Jönsinpojan puolesta Tukholmassa, ettei Märten ollut saanut suullista tai kirjallista määräystä osallistua Kustaa Vaasan hautajaisiin ja Englannin retkeen. Jos hän oli Markus Mattsinpoika, on hän siis käyttänyt sukunimeä Kurki.¹⁶¹ Vaati 3.7.1554 oikeutta lunastaa äidinäitinsä panttaaman maan Pöytyän Haverissa Jöns Knutinpojalta (Kurki), jonka isälle se oli pantattu, ei myyty. Pável Hermaninpojalle tai hänen jälkeläisilleen oli silloin varattu mahdollisuus pantin lunastamiseen.¹³⁴ Kuningasta pyydettiin välittäjäksi, mutta välitys ei sillä kertaa johtanut tulokseen. Pari vuotta myöhemmin laaditussa lampuotiluettelossa Haveri mainitaan kuitenkin Markus Matt-

sinpojan omaisuudeksi ja Jöns Knutinpojalta lunastetuksi. Raision Soinisen kohdalle on tehty merkintä, että Jörgen Fincke oli lunastanut tilan ”köyhältä knaapilta Hietämäen Markulta”. Omisti myös Yläneen Vainionperässä yhden tilan, joka eräässä toisessa samanaikaisessa lähteessä mainitaan Kunnilan Karinin omaksi.¹³⁷ Omisti yhdessä Jakob Mickelinpojan (Finckenberg) kanssa Maskun Kyllysvahan.⁹³

Puoliso Birgitta. Hänen äitinsä Karin Olofintytär oli perinyt kolmasosan Ohensaaresta ja 100 markan arvoisen maan Hietämäestä.¹⁵⁹

Lapsia:

Matts Markunpoika (T. 14).

Jöns Markunpoika. Aateloitiin yhdessä veljensä Mattsin kanssa 12.9.1571. Kuollut ennen 13.8.1579, jolloin sisarukset jakoivat perinnön hänen jälkeensä.¹⁵³ Omisti 1564–77 Vehmaan Kaulakon.¹⁶⁰ Naimaton.

Karin ja Brita kuolivat naimattomina ennen Jönsin perinnönjakoa.

Tytär naimisissa Mikko Klemetinpoika Puumaisen kanssa veljen perintöä jaettaessa.¹⁵³ Matts Markunpoika oli yksin sisaruksista (ja heidän jälkeläisistään?) elossa 1587.¹⁵⁹

Taulu 14

Matts Markunpoika. Isä Markus Mattsinpoika (T. 13). Sai 10.12.1564 rälssiä Hietämäestä. Samalla luvattiin aatelointi. Aateloitiin veljensä Jönsin kanssa 12.9.1571.¹⁵³

Hietämäessä oli 1540 8 tankoa veromaata, 8 tankoa rälssimaata ja lisäksi kirkollista rälssiä, jonka määrää ei ilmoiteta mutta joka tiedetään sen perusteella, että 1557 kuninkaan perintömaihin kuului 6 tankoa. Kaksi tankoa uupuu 24:stä. Autuisten Torsten Henrikinpojalle kuului yksi rälssitalo. Ohensaaren perheelle on kuulunut toinen talo, joka joutui avioliiton kautta Markus Mattsinpojalle. Ohensaaren alaisena ollut talokaan ei ole ollut veromaata, koska sen arvo oli 100 mk. Jaakko Laurinpojan asuma verotalo on merkitty 1566 lähtien Matts Markunpojan omaksi.¹⁶² Vuoden 1570 läänitysluettelossa hänelle on merkitty Hietämäessä kaksi taloa. Hän on siis ostanut kylän yhden verotalon, jolle Erik XIV oli antanut rälssioikeuden. Kruunulta oli panttina 1570-luvulla yksi tila hopealainasta.¹⁶³ Vuoden 1577 läänitysluettelossa ilmoitetaan hänen perineen Hietämäen ja Laajoen sekä ostaneen $\frac{3}{6}$ Vehmaan Valaskalliosta, $\frac{1}{6}$ Maskun Kirilaisesta sekä $\frac{1}{8}$ Vehmaan Saarikkalasta. Vuonna 1619 hänen perillisillään oli Hietämäen lisäksi Mynämäellä Kaivattulassa, Valaskalliassa, Kaulakossa ja Laajoella kussakin yksi talo sekä Vehmaan Saarikkalassa kaksi taloa ja

Kunnilan, Ohensaaren ja Sunilan säterit. Vuonna 1584 hän sai rälssiä Kaivattulaan, Kaulakkoon ja Myllykylään.¹⁶⁴ Suoritti ratsupalvelua 1570-luvun alussa Lasse Torsteninpojan (Ram) lippueessa.

Pohjois-Suomen vouti 1565–68, Sääksmäen vouti 1569, Maskun vouti 1570–71. Suomen muonitusmestari 1578–89. Hauhon tileissä häntä kutsutaan 1585 rahavarainhoitajaksi.¹⁶⁵ Sijaistuomarina Maskun, Vehmaan ja Piikkiön kihlakunnissa 1578–88.¹⁶⁶ Suomen aateliston luettelossa Matts Markunpoika mainitaan 1579 ja vielä 1589 laaditussa luettelossa, jälkimmäisessä tosin ilman asumakartanon nimeä.¹⁶⁷ Kuollut ilmeisesti pian tämän jälkeen. Sinettitodistajana 10.3.1575 ja 1584 sekä vieraana Turun linnassa 1582 ja 1587.¹⁶⁸

Vaakunassa kaksi peistä ristikkäin. Sitä ennen hän oli käyttänyt sinettiä, jossa oli kilven sisällä seisova miekka, ts. Svärd-vaakunan aihe, mutta Peringsköldin vaakunakirjasta Hausen on kopionut vaakunan, jossa kilpi on kahtia, vasemmassa kentässä kuun sirppi, oikeassa miekka pystyssä.^{169, 166}

Kaksi Matts Markunpoikaa on katsottu isoisäksi ja pojanpojaksi, sillä muuten Matts olisi elänyt yli 90 vuotta.¹⁷⁰

Puoliso Valborg Tuomaantytär Gröp. Ainoa varmasti tunnettu puoliso. Vanhemmat: Turun porvari Tuomas Gröp, joka kuoli vuoteen 1566 mennessä, ja Elin¹⁷¹ (Jakobintytär Ille). Avioliitto on solmittu ennen vuotta 1571, jolloin Matts Markuksenpoika sai vaakunakirjeen ja siinä yhteydessä oikeuden vaimonsa tilojen omistukseen rälssiehdoin. Margareta Sunentytär (Ille) ei näytä olleen hänen vaimonsa.⁹² Haudattu miehensä kanssa Mynämäen kirkkoon.¹⁵⁰

Lapsi:

Elisabet Mattsintytär. 1. puoliso **Karl Ram**, 2. puoliso **Lars Stjernkors**.¹⁵³

Taulu 15

Jörgen Mattsinpoika. Vanhemmat Matts Markunpoika vanhempi ja Karin Jakobintyttären tytär (T. 12). Teki 1554–66 ratsupalvelusta Ohensaaren puolesta.¹⁷⁶ Mainitaan myös Pöytyän Haverin ja Pihlavan omistajana.¹³⁷ Erästä Olavinlinnassa palvelutta vanhaa huovia Jören Mattsson Finneä suositeltiin 1556 sopivaksi nihtipäälliköksi.¹⁵⁶ Mitään varmuutta meillä ei ole Ohensaaren herran ja tämän vanhan huovin yhdistämiseksi. Taivassalon Kahiluodon säterin omistajana 1564–66 mainitaan Jören Madson. Häntä on vaikea yhdistää Ohensaaren isäntään, vaikka omistusten päättyminen osuikin molempien säterien osalta samaan vuoteen. Jos hän olisi nainut Erik Sunenpojan (Ille) lesken, olisi tilanne ymmärrettävissä, mutta toisaalta tiedetään,

että Jörgen Mattsinpojan leski eli 1580-luvulla ja asui Ohensaarella. Hän kiisteli silloin nimenomaan Ohensaaren omistuksesta. Onko Arvid Mattsinpojalla (Fotangel) ollut Jören-niminen veli? Siinä tapauksessa antamaani selvitystä Illeistä ja Fotangeleista on korjattava siten, että Arvid ja Jören olivat Härmälän Matts Ollinpojan poikia.^{92,176}

Puoliso Karin Stigintytär.¹⁵⁹ Karin omisti Maskun Ohensaaren isomman osan. Hänen tätinsä oli naimisissa Jörgenin veljen Markus Mattsinpojan kanssa.

Lapsia:

Poikia, jotka lienevät kuolleet ennen äitiä, joka 1580-luvulla riiteli Hietämäen Matts Markunpojan kanssa Ohensaaren omistuksesta.¹⁵⁹ Ohensaaren tämäkin osa siirtyi veljenpojalle Matts Markunpojalle joko sivuperintönä tai ostamalla.

Taulu 16

Johannes Matthiae, Jöns Mattsinpoika. Vanhemmat Matts Markunpoika vanhempi ja Karin Jakobintyttären (Kurki) tytär (T. 12). Maksoi kymmenysveroa Kunnilassa 1566–79, mainitaan vielä 1587 aatelin lampuotien luettelossa yhdessä Jöns Henrikinpojan kanssa Kunnilan rälssin omistajana.¹⁷² Oli pappi, todennäköisesti Vehmaan kappalainen, koska kirkkoherrana oli Petrus Michaelis Mara 1551–80.¹⁷³ Lagus mainitsee hänet Päisterpään yhden osatalon omistajana ja Anthoni Perniön Penttilän omistajana. 1570-luvun läänitysluettelossa Halikon kihlakunnassa ”hr Jöns i Gunnila” omisti yhden lampuotitalan. Sillä ilmeisesti tarkoitettiin juuri Päistärpään osataloa, vaikka Sauvo kuului Piikkiön eikä Halikon kihlakuntaan.¹⁷⁴

Hästesköld-suvun alkaja Erik Jönsinpoika ei liene hänen vaan todennäköisemmin Jöns Henrikinpojan poika. 1600-luvun alkupuolella Hietämäen Matts Markuksenpojan jälkeläisille kuului myös Kunnilan säteri (osa), jonka on täytynyt siirtyä herra Johannekselta veljenpojalle. Johannes ei siis ole jättänyt jälkeläisiä. Kun Erik Jönsinpoika omisti Kunnilassa säterin, on se osa siis ollut toinen kuin Matts Markuksenpoika vanhemman vaimon osuus.

Taulu 17

Tytär 2. Vanhemmat: Karin Jakobintytär ja NN (T. 11).

Puoliso Pável (Andersinpoika Munck). Nimismies Pável Kunnila mainitaan eräänä Kunnilan osan omistajana 1540.¹⁴¹ Vastasi 1537 Kunnilan ratsuvelvollisuudesta.¹⁸¹ Vehmaalla asuvan Pável Anderssonin nimiin on merkitty vuonna 1557 kuusi tankoa rälssimaata Pöytyän

Latvassa.¹³⁷ Lähteen ilmoituksen mukaan Klaus Steninpoika (Renhuvud) oli perustanut talonpoikien ulkopalstalle tilan. Tämän kuoleman jälkeen hänen lähimmät omaisensa ovat ottaneet tilan haltuunsa. Klaus Steninpojan äiti oli Jeppe Kurjen tytär, mutta hänen sisarustensa lapset olivat lähempiä perillisiä kuin Karin Jakobintyttären lapset.⁵⁷
¹³⁷ Omistukset Pöytyällä eivät siis voi perustua Klaus Steninpojan, vaan todennäköisesti Märten Abrahaminpojan (Djäkn) perintöön, koska tällä näyttää olleen siellä muitakin tiloja.⁷³ Pável Andersinpojan yhdistäminen Renhuvud-sukuun merkitsee sitä, että hän oli Karin Jakobintyttären jälkeläisen kanssa naimisissa ja osoittaa, että Munck-suvun alkaja ja nimismies Paavali Kunnilan voidaan katsoa samaksi mieheksi. Jaakko Teitti mainitsee valitusluettelossaan Maarijärven Pável Andersinpojan päässeen rälssiin naimakaupalla.¹⁷⁵ Maarijärven sukuun ei kuulunut tämän nimistä miestä, joten on tarkoitettu Munck-suvun aloittajaa. Myöhemmin hän on nainut Nuhjalan ja Lahdingon perijättären. Heistä polveutuu Munck-suku. Pável Andersinpoika toimi 1556–68 Sääksmäen voutina, mutta on sitä ennen hoitanut kirjurin tai muita voutihallinnon tehtäviä Hämeessä, koska oli yksi Hämeen edustajista Hämeen ja Savon välisessä rajantarkistuksessa 1553 Pertunmaalla.¹¹³

Lapsia:

Anders Paulinpoika maksoi 1557–76 kymmenysveroa Kunnilassa. Ristimänimen periytyminen tukee käsitystä, että myöhemmin Nuhjalan omistajana tunnettu Pável Andersinpoika oli hänen isänsä.

Jöns Paulinpoika maksoi edellisen jälkeen 1578 lähtien kymmenysveroa Kunnilassa.¹⁷² Mainitaan Stjernmanin laatimassa Munck-suvun sukutaulussa.¹⁷⁷ Molempien jälkeläiset tuntemattomia, jollei Erik Jönsinpoika (Hästesköld) ole jälkimmäisen poika.

Taulu 18

Tytär 3. Vanhemmat: Karin Jakobintytär ja NN (T. 11).

Puoliso Hintrikki, talonpoika.¹⁴¹

Lapsia:

Jöns Hintrikinpoika, vastasi 1554–57 Kunnilan ratsuvelvollisuudesta. Jöns i Gunnila sätegård.¹⁷⁸ Jöns Henrikinpoika ja Anders Paulinpoika merkitty 1572 Kärkniemen Biritan lampuodeiksi, mutta 1587 lampuotiluettelossa rälssin omistajaksi yhdessä herra Jönsin kanssa.¹⁷² Vuoden 1557 lampuotiluetteloon on heti Kunnilan jälkeen kirjoitettu, että Tuorlahden Biritta-rouvalla oli kaksi taloa panttina.¹⁷⁸ Jöns Hintrikinpojan eikä Johannes Matthiaen poika lienee Hästesköld-suvun alkaja Erik Jönsinpoika, jolla oli säteri Kunnilassa. Kun

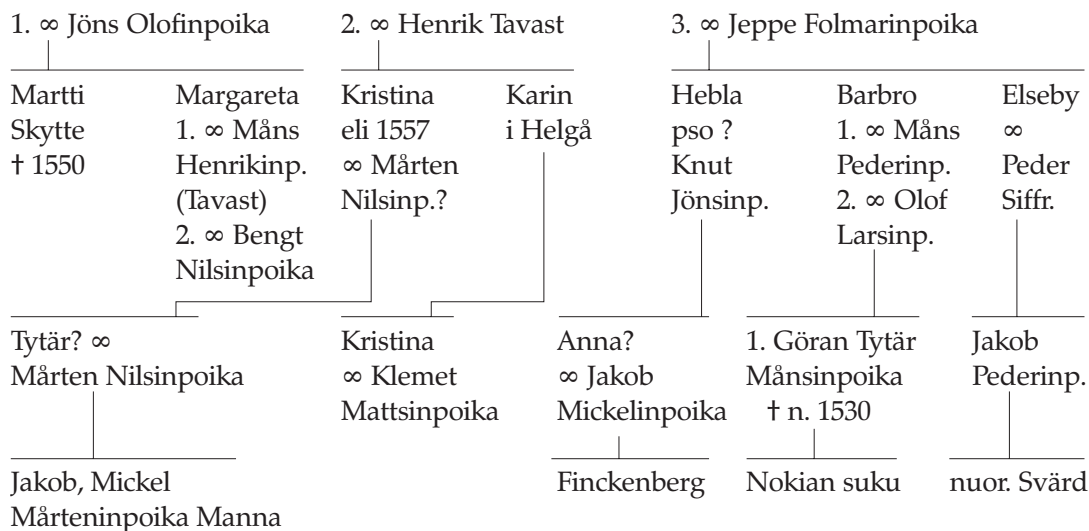
myös Hietamäen suvulla oli siellä säteri, on Johannes Matthiaen osuus periytynyt veljenpojalle Matts Markuksenpojalle. Erik Jönsinpojan säteri on siis Karin Jakobintyttären kolmannen tyttären osuutta.

Ramsayn selvitys Hästesköld-suvun juurista on virheellinen, kuten Karin Jakobintyttären kohdalla jo on todettu.

Poika tai tytär, jonka puoliso NN, talonpoika.¹⁴¹ Jälkeläiset tuntemattomia.

Birgitta Jakobintytär

Kirjallisuutta

- Almquist, Joh. Ax., Den civila lokalförvaltningen i Sverige IV. Stockholm 1923.
- Aminoff, Torsten G., Finländska frälsesigill från tiden 1568–1602. Gentes Finlandiae IV. Helsingfors 1978.
- Anrep, Gabriel, Svenska adelns ättar-taflor II. Stockholm 1861.
- Anthoni, Eric [*Anthoni 1965a*]. Bidz (s. 119–122), Fincke, yngre ätten (s. 131–137), Ille, Suna Sunassons släkt (s. 157–159), Kurck, äldre ätten (s. 160–162), Renhuvud (s. 181–182) & Svärd äldre ätten (s. 207–210). Julkaisussa Äldre svenska frälsesläkter I, häfte 2, utg. av Folke Wernstedt. Stockholm 1965.
- Anthoni, Eric, Bärare av namnet Skelghe och deras släktförhållanden. Genos 1968.
- Anthoni, Eric, En frälse- och rusttjänstlängd 1554–55. HTF 1962.
- Anthoni, Eric, Finlands medeltida frälse och 1500-talsadel. SLS 442, Helsingfors 1970.
- Anthoni, Eric [*Anthoni 1954a*], Finländska släkttavlor från tiden omkring 1570. Genos 1954.
- Anthoni, Eric [*Anthoni 1954b*], Hagasläkten. Historiska Samfundets i Åbo skrifter 5. Åbo 1954.
- Anthoni, Eric [*Anthoni 1957a*], Katinala- och Juttilla-släkterna. Genos 1957.
- Anthoni, Eric [*Anthoni 1966a*], Kring ett överlåtelsebrev. HTF 1966.
- Anthoni, Eric, Kring vår medeltidsgenealogiska forskning. Societas Scientiarum Fennica. Årsbok XXV (1946–47) B:2.
- Anthoni, Eric [*Anthoni 1957b*], Måns Nilssons till Ahtis släktförbindelser. HTF 1957.
- Anthoni, Eric [*Anthoni 1966b*], Några kommentarer till Nynäsbreven. HTF 1966.
- Anthoni, Eric [*Anthoni 1965b*], Släkten Odygd. HTF 1965.
- Arajärvi, Kirsti, Vesilahden historia. Tampere 1950.

- Arwidsson, Adolf Ivar, Handlingar till upplysning af Finlands häfder VI. Stockholm 1853.
- Bidrag till Finlands historia [BFH] III–V. Med understöd af statsmedel i tryck utgifna av Finlands Statsarkiv genom Reinh. Hausen. Helsingfors 1904, 1912, 1917.
- Blomstedt, Kaarlo, Kurki-sukuja. Kansallinen elämäkerrasto III. Porvoo 1930.
- Blomstedt, Yrjö, Laamannin- ja kihlakunnantuomarinvirkojen läänittäminen ja hoito Suomessa 1500- ja 1600-luvuilla (1523–1680).
- Oikeushallintohistoriallinen tutkimus. Hist. tutk. LI. Helsinki 1958.
- Bomansson, K. A., Piispa Arvid Kurjen vanhemmista ja ”Elinan surma” -nimisestä kansanrunosta. HArk I, Helsinki 1866.
- Carpelan, Tor, Ägarföljden för Odensaari i Masku. Genos 1935.
- Eriksson, Jerker A., Till frågan om den äldsta Illeätten. HTF 1978.
- Finlands medeltidssigill. I afbild utgifna af Finlands Statsarkiv genom Reinhold Hausen. Helsingfors 1900.
- Finlands medeltidsurkunder [FMU] I–VIII. Samlade och i tryck utgifna af Finlands Statsarkiv genom Reinh. Hausen. Helsingfors 1910–1935.
- Gallén, Jarl, Vem var biskop Martin Skytte? HTF 1935.
- Gallén, Jarl & Liljeholm, A. Filip, Folkungaättens oäkta gren. Äldre svenska fräse-släkter I, häfte 1, utg. av Folke Wernstedt. Stockholm 1957.
- Gardberg, John, Kimitobygdens historia I:1. Åbo 1944.
- Grotenfelt, Kustavi, Jaako Teitin valitusluettelo Suomen aatelista vastaan v. 1555–1556. Todistuskappaleita Suomen historiaan V. Helsinki 1894.
- Grotenfelt, Kustavi, Suomen ratsupalvelu- ja läänitysluetteloita. Todistuskappaleita Suomen historiaan III:2. Helsinki 1899.
- Grotenfelt, Kustavi, Muutamia lisiä Suomen keskiaikaisen aateliston genealogaan. HArk 15:2. Helsinki 1898.
- Hausen, Reinhold, Afbildningar af vapensköldar fordom uppsatta i Finlands kyrkor. Helsingfors 1882.
- Historiska handlingar. Till trycket befordrade af Kongl. samfundet för utgivande af handskrifter rörande Skandinaviens historia. Tredje delen. Stockholm 1863.
- Historiska handlingar. Till trycket befordrade af Kongl. samfundet för utgivande af handskrifter rörande Skandinaviens historia. Trettonde delen. Stockholm 1892.
- Ivar Flemingin maakirja. Lisiä Suomen historiaan 6. Helsinki 1959.
- Kerkkonen, Gunvor, Pohjan pitäjän historia I. Porvoo 1964.
- Kerkkonen, Martti, Suontaan ja Lepaan kartanot ja niiden herrat keskiajalla. HAik 1961.
- Kiuasmaa, Kyösti, Suomen yleis- ja paikallishallinnon toimet ja niiden hoito 1500-luvun jälkipuoliskolla (vv. 1560–1600). Hallinto- ja yhteiskuntahistoriallinen tutkimus. Hist. tutk. LXIII. Helsinki 1962.
- Klockars, Birgit, I Nådens dal. SSLF 486. Helsingfors 1979.
- Knuutila, Jyrki, Avioliitto oikeudellisena ja kirkollisena instituutiona Suomessa vuoteen 1629. SKHS Toim. 151. Jyväskylä 1990.
- Konung Gustaf den förstes registratur XVII. 1545. Handlingar rörande Sveriges historia. Första serien. Utg. Victor Grandlund. Stockholm 1896.
- Konung Gustaf den förstes registratur XXII. 1551. Handlingar rörande Sveriges historia. Första serien. Utg. Joh. Ax. Almquist. Stockholm 1904.
- Konung Gustaf den förstes registratur XXIV. 1553, 1554. Handlingar rörande Sveriges historia. Första serien. Utg. Joh. Ax. Almquist. Stockholm 1906.
- Koskinen, Yrjö, Suomenmaan keskiaikaisesta aatelistosta. HArk VIII, Helsinki 1884.
- von Koskull, W., Pohjan pitäjän historia II. Porvoo 1966.
- Kuningas Kristoferin maanlaki 1442. Muinaisruotsista suomentanut Martti Ulkuniemi. SKS Toim. 340. Vaasa 1978.

- Kuujo, Erkki, Turun kaupungin historia 1366–1521. Turku 1981.
- Lagus, W. G., Undersökningar om finska adelns gods och ätter. Helsingfors 1860.
- Leinberg, K. G., Det odelade finska biskops-stiftets herdaminne. SKHS Toim. I. Bor-
gå 1895.
- Leinberg, K. G. (utg.), Handlingar rörande Finska kyrkan och presterskapet I.
Jyväskylä 1892.
- Leinberg, K. G. (utg.), Handlingar rörande Finska kyrkan och presterskapet. Tredje
samlingen. Ny följd. 1539–1651. Helsingfors 1898.
- Leinberg, K. G., Åbo stifts herdaminne 1554–1640. Helsingfors 1903.
- Liedgren, Jan, Finländska brev ur Stavsunds arkiv. HTF 1966.
- Luukko, Armas, Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin keskiaika sekä 1500-luku. Pohjois-
Pohjanmaan ja Lapin historia II. Oulu 1954.
- Läntinen, Aarre, Arvid Kurki sukunsa ja aikansa kärkihahmona. Jyväskylän yliopis-
ton historian laitos, lisensiaattitutkimus. 1974.
- Matinolli, Eero (toim.), Turun tuomiokapitulin matrikkeli. Loimaa 1976.
- Nikula, Oscar & Nikula, Sigrid, Turun kaupungin historia 1521–1600. Turku 1987.
- Oja, Aulis, Maarian pitäjän historia I. Tampere 1944.
- Oja, Aulis, Maskun historia. Turku 1966.
- Pirinen, Kauko, Savon historia II:1. Pieksämäki 1982.
- Pirinen, Kauko, Turun tuomiokapituli 1276–1976. Loimaa 1976.
- Pirinen, Kauko, Turun tuomiokapituli keskiajan lopulla. SKHS Toim. 58.
Forssa 1956.
- Pirinen, Kauko, Turun tuomiokapituli uskonpuhdistuksen murroksessa. SKHS
Toim. 62. Helsinki 1962.
- Pirinen, Kauko, Unionin aika. Suomen historian käsikirja I. Porvoo 1949.
- Pylkkänen, Riitta & Rácz, István, Suomen keskiajan taidearteita. Helsinki 1966.
- Raevuori, Yrjö, Laukon omistajia ja vaiheita. Tampere 1932.
- Ramsay, Jully, Fräresläkter i Finland intill Stora ofreden. Helsingfors 1909–16.
- Raneke, Jan, Svenska medeltidsvapen I. Lund 1982.
- Registrum Ecclesiae Aboensis [REA] eller Åbo domkyrkas svartbok. Med tillägg ur
Skoklosters Codex Aboensis i tryck utgifven af Finlands Statsarkiv genom
Reinh. Hausen. Helsingfors 1890.
- Renvall, Pentti, Kuninkaanmiehiä ja kapinoitsijoita Vaasa-kauden Suomessa. Turku
1949.
- Ruuth, J. W., Klaus Lydekenpoika. Kansallinen Elämäkerrasto I. Porvoo 1927.
- Ruuth, J. W., Suomen rälssimiesten sineteistä lopulla 1500-lukua ja alussa
1600-lukua. HArk 11. Helsinki 1891.
- Ruuth, J. W., Åbo stads historia under medeltiden och 1500-talet IV. Bidrag till Åbo
stads historia II:13. Helsingfors 1923.
- Saarenheimo, Juhani, Vanhan Pirkkalan historia. Tampere 1974.
- Suomen historiallisen seuran pöytäkirja 25. huhtikuuta 1890. HArk 11. Helsinki
1891.
- Suvanto, Seppo, Keskiaika. Hauhon – Luopioisten – Tuuloksen historia. Hämeen-
linna 1985.
- Suvanto, Seppo, Knaapista populiin. Tutkimuksia erilaistumisesta Satakunnan ta-
lonpojstossa vuosina 1390–1571. Hist. tutk. 142. Helsinki 1987.
- Söderwall, K. F., Ordbok över svenska medeltidsspråket. Lund 1884–1918.
- Tenström, Leif, "Muschoviten ... turcken icke olijk" : ryssattribut, och deras motbil-
der, i svensk heraldik från Gustav Vasa till freden i Stolbova. Del II. Jyväskylä
1997.
- Varsinais-Suomen maakirja v:lta 1540. Suomen vanhimmat maakirjat I. Helsinki
1930.

- Voionmaa, Väinö, Kurki-suvun syntymäsijoilta. HAik 1934.
Vähäkangas, Tapio, Eräs genealoginen lähde. Genos 1995.
Vähäkangas, Tapio [*Vähäkangas 1994a*], Ille ja Footangel. Genos 1994.
Vähäkangas, Tapio [*Vähäkangas 1994b*], Renhuvud. Genos 1994.
Vähäkangas, Tapio, Tenholan Maijala ja Grindin suku. Genos 1993.
Waaranen, Johan E., Samling af urkunder rörande Finlands historia III. Helsingfors 1866.
Ylönen, Aulikki, Pöytyän, Yläneen ja Oripään historia vuoteen 1865. Helsinki 1969.

Lähdeviitteet

1. Anrep 1861, s. 524–529; Ramsay 1909–16, s. 245–249; Voionmaa 1934, passim; Blomstedt 1930, s. 273–274; Läntinen.
2. Anthoni 1965a, s. 160–163, 207–210; Anthoni 1966b, s. 117–118; Anthoni 1970, s. 226–227.
3. FMU 1537. 12 huomenlahjan todistajaa olivat: Janeke Hampamos, Hartvig Dyker, Olof Svärd, Jeppe Kurki, Filpus Karlsson, Ture Karlsson, Henrik Hornhus, Olof Flög, Könike Bok, Florik Jonsson, Karl Turesson ja Jusse Jakobsson. Näistä Hampamos toimi Länsi-Uudenmaan tuomarina ja Raaseporin linnan isäntänä (tunnetaan 1414–21, FMU 1426, 1715). Hän lienee Klaus Lydekenpojan sukulainen. Hartvig Dyker oli vävy. Olof Svärd oli Henrik Svärdin veli ja Jeppe Kurki serkku. Hornhus eräänä Suontaan perijänä kuului sukupiiriin. Flög omisti perittyä maata Lammin Porkkalassa (Anthoni 1970, s. 150), joten hänkin kiertynee jollakin tapaa sukupiiriin. Filpus ja Ture Karlinpojat olivat Henrik Svärdin isän serkkuja ja Karl Turesson pikkuserkku. Muista ei ole tietoa.
4. REA 453.
5. FMU 2310.
6. FMU 2981. Sama huonompana kopiona ja väärällä päiväyksellä FMU 3071. Molemmat dokumentit ovat säilyneet vain kopioina. Kopiot on otettu samasta alkuperäisdokumentista toisistaan riippumatta. Edellämainittu on otettu loka-kuussa 1488, koska Greger Mattsinpoika (Lilja) käytti silloin Turussa kuninkaantuomiovaltaa (FMU 4205) ja viety Maunu Särkilahden kopiokirjaan, koska tuomiorovasti Magnus Nicolai oli mukana tuohon aikaan annetuissa kuninkaantuomiossa. Jälkimmäistä on säilytetty Lempäälän kirkonarkistossa, koska tuomio koski Lempäälän pappilan oikeuksia. Ritari Greger Mattsinpojan vahvistus puuttuu tästä kopiosta. Kopioimisaika on edelliseen nähden myöhäisempi, koska siihen on kirjoitettu arabialaisin numeroin 12 XII:n asemasta sekä kirjoitettu Jäppe Kocki pro Jeppe Korkj ja Lass Hanunsson pro Jösse Hansson (Villilän sukua). Kopiontiaikaan ei näitä henkilöitä enää tunnettu. Se todistaa kopioinnin myöhäistä ajankohtaa. Lautakuntaan kuulunut Jöns Jönsson sopisi olemaan Pohjois-Suomen maavouti, joka tunnetaan vuodelta 1454 (FMU 2946–2949). Päiväys edellisessä ”mcdquinquagesimo quinto” jälkimmäisessä ”mcdlvijj”. Muissakin vuoden 1455 dokumenteissa näyttää kirjoitettu muoto yleiseltä, joten sitä voidaan pitää luotettavana. Mistä jälkimmäisen dokumentin korrektilta vaikuttava vuosiluku on saatu, jää selvittämättä. Vuosiluku 1458 on kuitenkin virheellinen, koska Jeppe Kurjen poika Klaus Kurki jo 1456 toimi tuomarina ja Kaarle Knuutinpoika, jonka kuninkaantuomiovaltaa käytettiin, ei ollut enää 1458 kuninkaana (Anthoni 1965a, s. 160–161; Anthoni 1970, s. 167).
7. REA 449, 569, 592; FMU 2926, 2981.
8. FMU 3002. Vrt. nootti 6.

9. Ruuth 1927, s. 494–495; Blomstedt 1930, s. 274; Raevuori 1932, s. 6; Arajärvi 1950, s. 164–165.
10. FMU 2441. Mikäli ei ole kysymys Sontamalasta, josta varmuudella tiedetään Klaus Lydekenpojan omistaneen maata. Vrt. REA 302, Sontaka=Sontamala? Vaikka kihlakunnantuomarijärjestelmää ei 1300-luvulla vielä ollut olemassa, on oikeudenhoidossa nähtävissä aluejako jo 1300-luvun lopussa. Niinpä Hinza Andersinpoika kutsuu itseään Satakunnan tuomariksi vuonna 1392 (REA 274).
11. Anthoni 1970, s. 167.
12. Anthoni 1965a, s. 207, 160. Ristimänimi Herman ei esiinny kertaakaan jälkipolvissa, joten se tuskin on oikea.
13. Anthoni 1970, s. 84; Läntinen on tulkinnut Jon Andrissanpojan Jakob (Jop) Andrissanpojaksi (s. 11). Jon ja Jop ovat kuitenkin eri nimiä. Lisäksi Jakob Andrissanpoika oli kuollut 1353 mennessä (REA 154; Anthoni 1966a, s. 122). Siksi hän ei voi olla Jakob Kurjen kanssa vuonna 1362 esiintyvä laamanni.
14. Anthoni 1970, s. 210.
15. FMU 2901; Anthoni 1965b, s. 159–160.
16. Anthoni 1968, s. 62; FMU 4293. Esim. Säkyvän kirkkoherra Peder Andreae Paks’antti, FMU 3292; Söderwall 1884–1918, s. 737.
17. Anthoni 1970, s. 65–66, 76.
18. REA 302, 309.
19. REA 177; FMU 629.
20. Anthoni 1970, s. 67.
21. REA 221.
22. Anthoni 1970, s. 68–69.
23. FMU 913. Anthoni pitää mahdollisena, että 1383 mainittu Jakob Kurki oli sammannimisen poika (Anthoni 1965a, s. 207).
24. Voionmaa 1934, s. 13.
25. Kerkkonen 1961, s. 31.
26. FMU 1777, 1778.
27. VA Topografica, Vanaja, Harvialan kopiokirja, s. 348–350, 671, 681, 683; BFH III:610; samoin Harvialassa, Kuumoilassa ja Koljalassa (Anthoni 1970, s. 357, 361, 362).
28. FMU 3494, 2364; Anthoni 1968, s. 62–63; Kerkkonen 1961, s. 29–31. Jos Jösse Olofinpojan vaimo Kristina Olofintytär ja Lucia Olofintytär olivat sisaruksia, oli Kristina huomattavasti vanhempi. Hänellä oli jo 1440 naimisissa oleva tytär. Kristina olisi siis isänsä aikaisemmasta avioliitosta. Merkillistä, ettei Lucia näytä tunteneen lainkaan sisarpuoltaan! Hän mainitsee äidinpuoleiset sisarpuolensa, muttei puhu mitään Kristinasta eikä jättänyt hänelle tai hänen jälkeläisilleen mitään perintöä tai lahjaa testamentissaan näiden perintövaatimusten torjumiseksi. Edes Hallialan yhteydessä Lucia ei mainitse Kristinaa, vaikka se laskettiin isän perintöön. Ainoa selitys vaikenemiseen voisi olla siinä, että isän perintö on jossakin vaiheessa jaettu siten, että Lucian osuudeksi on tullut Halliala ja Meltola ja Kristinan osuudeksi ovat jääneet Hämeessä sijaitsevat tilat puolta Karelaa lukuunottamatta, joka on laskettu vävyn omaksi, koska hän on sen ostanut. Tilojen arvot eivät silti näytä olevan tasapainossa. Henrik ja Olof Svärдин perillisiä ei myöskään mainita Lucian perintöselvitysten yhteydessä. Se vahvistaa käsitystä, että Lucian isänperintö on lopullisesti selvitetty ennen hänen kuolemaansa. Siksi Magnus Flemingin vaimo Elin ei voi olla isänpuoleisia sukulaisia, toisin kuin Kerkkonen esittää (Kerkkonen 1961, s. 34).
29. FMU 4328.
30. Kerkkonen 1961, s. 28.
31. FMU 3657.

32. FMU 1983; Gallén & Liljeholm 1957, s. 45–46.
33. Kristina i Almy (Raneke 1982, s. 247). 1300-luvun alussa erään helsinglantilais-suvun vaakunassa oli myös käsivarsi, mutta yhtäläisyydet suomalaisiin näyttävät vähäisiltä.
34. Ritari Nils Olofinpojan vaakunassa käsivarsi oikeaan (Finlands medeltidssigill 1900, n:o 116). Tavasteillakin se oli tavallisesti oikealle tavutettu, Finlands medeltidssigill 1900, n:o 152, mutta 121 vasempaan. Sune Sunenpojalla oli aivan samanlainen kuin Nils Olofinpojalla, Finlands medeltidssigill 1900, n:ot 110, 149. Stålarin samoin identtinen, Finlands medeltidssigill 1900, n:o 241. Sukujen hengelliseen säätyyn siirtyneet miehet antoivat kuvata käsivarren usein vasemmalle, Finlands medeltidssigill 1900, n:ot 18, 19, 69. Taivutettua käsivartta käyttivät eräät muutkin papit, joiden yhteydet em sukuihin ovat tuntemattomia, Finlands medeltidssigill 1900, n:ot 73, 76, 61, 275, 142. Saman kilpitunnuksen esiintyminen merkitsee yhteistä polveutumista, joka menee niin kauas 1300-luvun puolelle, ettei sukulaisuus ole selvitetävissä (Ramsay 1909–16, s. 206, 445, 471; Anthoni 1965a, s. 158; Eriksson 1978, s. 131–138).
35. Paikantaminen epävarmaa. Anthoni on Voionmaata seuraten sijoittanut Termalan Lammin Tirmulaan (Anthoni 1970, s. 359; Voionmaa 1934, s. 14), mutta perimyssuhteet eivät tue tätä käsitystä. Kurki itse ilmoitti tilojen sijaitsevan Vanajassa. Harviala, Koljala, Kiiala ja Niemenpää ovat naapuruksia, Kuumoila vähän kauempaa Vanajan varrella (Anthoni 1970, karttaliite).
36. REA 275, 362; FMU 1213. Arkkiteinin lahjoittamista maista mitään ei varmasti voida todistaa perintömaaksi eikä sellaisiksi ajatella, koska maat olivat niin hajalla eri puolilla maata. Hänellä näyttää olleen käteisiä varoja maahan kiinnitettäväksi.
37. Läntinen, s. 39.
38. Arajärvi 1950, s. 163; Raevuori 1932, s. 6–7; Bomansson 1866, s. 20; Koskinen 1884, s. 17.
39. Luukko 1954, s. 57–60, 221–224; Saarenheimo 1974, s. 72.
40. Suvanto 1987, s. 116–117.
41. FMU 2908, 2918.
42. FMU 3836.
43. FMU 3002, 3197, 3706. 3002 on huono kopio. Kopioija on lukenut härads höfding-termin landshövdingiksi. Kirjoitusmuoto Kurck periytyy vasta 1600-luvun alusta. Landshövding on saanut tämän nimen. Maakuntakatselmusmies Claus Kurki noudattaa paremmin 1400-luvun kirjoitusasua Korke, Korke tai Kwrkj. Koska tuomion toisena osapuolena oli Bengt Lydekenpoika, on tämä ollut esteellinen kihlakunnantuomarin tehtäviin, jolloin Klaus Kurki on saattanut v.t:nä hoitaa virkaa. Tämä merkitsisi silloin sitä, että Jeppe Kurjelle ei jäisi tilaa tuomariluettelossa ja että Bengt Lydekenpojan tuomariaikaa olisi entisestään jatkettava. Myös se mahdollisuus on otettava huomioon, että kopioija on sijoittanut Jeppe Kurjen nimen paikalla Klaus Kurjen. Vanhan kopion tallepaikka oli Oriveden kirkonarkisto. Siitä pastori T. Rikberg on antanut käännöksiä varten 1762 uuden kopion. Joko hän tai alkuperäisen kopion tekijä ovat tehneet muutoksia alkuperäiseen tekstiin. Niinpä vuosiluku 1456 on kirjoitettu arabialaisin eikä latinalaisin numeroin ja rajapaikkojen suomalaiset nimet on kirjoitettu huomiotaherättävän nykyaikaisesti. FMU 6631:ssä väärä päiväys. Vuosiluku ei voi olla 1424, vaan todennäköisesti 1474. Klaus Kurki ja Henrik Tavast tunnetaan tältä vuodelta. Vuosiluku lienee kirjoitettu mcdlxxiv, josta l on jäänyt huomaamatta kopiota tehtäessä.
44. FMU 3300.
45. FMU 3046.

46. FMU 3222.
47. FMU 3412.
48. FMU 3706, 3576, 3778.
49. Finlands medeltidssigill 1900, n:o 207.
50. Läntinen, s. 39; Grotenfelt 1894, s. 34.
51. Matinolli 1976, s. 13.
52. FMU 4207.
53. FMU 4293, 4318.
54. Matinolli antaa varovasti Piristä seuraten virkaanastumisvuodeksi 1506 ja huomauttaa, että hänestä silloinkin käytettiin vain nimitystä kaniikki (Matinolli 1976, s. 13; Pirinen 1956, s. 215, 239, 262, 306–307). Anthoni katsoo hänen saaneen viran haltuunsa heti edeltäjänsä jälkeen, joka tunnetaan viimeksi elossa olevana 1496 (Anthoni 1965a, s. 162).
55. Läntinen, s. 36.
56. Anthoni 1965a, s. 162.
57. Anthoni 1965a, s. 181–182; Vähäkangas 1994b, s. 45.
58. FMU 3836.
59. Liedgren 1966, s. 107–116.
60. FMU 3904.
61. Anthoni 1965a, s. 120–121.
62. Anthoni 1966b, s. 117–118.
63. Gallén 1935, s. 39; Anthoni 1946–47, s. 35–38.
64. FMU 4419, 4492, 4615, 4746.
65. FMU 4419, 4746, 4636. Eräs Folmar Wanne mainitaan vuodelta 1447 peräisin olevassa sovintokirjeessä (REA 535), jossa Horn-sukuiset veljekset hyväksyivät Gödik Fincken lahjoituksen tuomiokirkolle veljensä taposta. Dokumenttia kopiotaessa Mustaankirjaan on tapahtunut jokin virhe, sillä todistajien luettelo ”her Erengisle Nielson, her Folmar Wanne, knape, ok flere godha manna insiglom scriffuit oc giffuit” on selvästi epätäydellinen. Toinen todistajista ritari Erengisle Nilsson ei näytä koskaan käyneen Suomessa, joten alkuperäinen sovintosopimus, johon vuoden 1447 kirjeessä viitataan, on todennäköisesti tehty Ruotsin puolella, jossa veljeksistä Petrus Olaui toimi Upsalan tuomiorovastina. Oliko Folmar Wanne ritari vai pappi? Her-titteliä käytettiin molemmista sekä lisäksi joskus pormestareista. Kummassakaan tapauksessa hän ei voinut olla knaappi. Kopiaoinnissa on jäänyt nimiä pois ja lauseesta muodostunut käsittämätön. Folmar Wanne tuskin oli Jeppe Folmarinpojan isä.
66. FMU 4874, 5228, 5263, 5308, 5462, 5500, 5638, 5641, 5710, 5966.
67. FMU 5146, 5228, 5604, 6436.
68. FMU 3576; Anthoni 1957b, s. 1–13. Sukutaulussa 2 esiintyvät Karin i Helgå ja Kerstin eivät olleet verisukulaisia Måns Nilsinpojalle, vaikka tämä kutsuukin heitä ”fränkor”. Måns joko ei ole ollut täysin selvillä sukulaissuhteista tai tietoisesti harhauttanut saadakseen ostetuksi Pyhäjoen osuudet näiltä sukulaisiksi kutsumiltaan naisilta. Tapahtuma osoittaa Måns Nilsinpojan toimintatapaa maanhankinnassa.
69. FMU 5420, 5789, 5920.
70. Knut Erikinpojan laamannintuomio Kangasalan Raikussa 1530, RVA, De la Gardien kokoelma Finland I, mf FR 758. Eräässä 1550-luvun valitusluettelossa sitä kutsutaan Riitametsäksi (RVA, Kammararkivet, Strödda kamerala räken-skaper, mf FR 319:221); Anthoni 1970, s. 354.
71. Finlands medeltidssigill 1900, n:o 225; Lagus 1860, s. 44–45. Nokian Viikin omistajan Hans Lindenärin sinetissä on kuvattuna ristikkäiset sauvaristit liljojen välissä (Finlands medeltidssigill 1900, n:o 199). On mahdollista, että sauva-

ristit on ymmärretty ristissä oleviksi käsiksi. Siinä tapauksessa Nokian omistajan Didrik Hansinpojan vaakunassa olevat liljat voisivat todistaa hänet Hans Lindenärin pojaksi. Hänhän oli vuoteen 1450 mennessä hankkinut Ture Kaarlenpojalta Nokian Viikin (REA 554). Nokian kartano sijaitsee virran toisella puolella vastapäätä Viikiä.

72. Matinolli 1976, s. 14; Pirinen 1976, s. 66; Pirinen 1962, s. 41–44, 137; Nikula & Nikula 1987, s. 559.
  73. VA 60c:24–27v; REA 661, 671; FMU 6447, 6516.
  74. BFH III:76; BFH III:214; VA Hausenin arkisto, sukukokoelma, Rasmus Ludvigssons släkttavlor, fol. 125v–126; Anthoni 1957b, s. 2–11, nootti 3.
  75. FMU 4706, 5235, 5634, 5901; Ivar Flemingin maakirja 1959, s. 29, 30, 46, 49, 55, 98.
  76. FMU 4993; Anthoni 1954b, s. 36–37.
  77. Ramsay on J. W. Lagusta seuraten sijoittanut nuoremman Skytte-suvun äidiksi Margareta Jönsintyttären (Ramsay 1909–16, s. 406). Koska tällä ei ole ollut lapsia, ei sukujohto voi olla oikea. Matts Skytten vaimo oli Katalinal Jöns Grelsinpojan tytär Margareta. Nämä kaksi samannimistä naista on siis sekoitettu keskenään 1600-luvun puolella Skytte-suvusta Turun hovioikeudelle annettussa selvityksessä. Matts Skyttestä lähtevän suvun yhteyttä vanhempaan sukuun ei ole mahdollista varmuudella selvittää, kun tietoja on niin niukasti. Suku ei voi polveutua Birgitta Jepentyttären jälkeläisistä, koska Axel Skytten ja Margareta Pederintyttären (Svärd) avioliitto olisi solmittu liian läheisten sukulaisten kesken (Knuutila 1990, s. 124–129, 134). Kyttälän herra Matts Pederinpoika ei voi myöskään olla Jakob Pederinpojan (Svärd) veli, koska Axel Skytten ja Margareta Svärdin avioliitto olisi solmittu pikkuserkkujen kesken. Jöns Olofinpojan sisaruksista tai Jöns Olofinpojan aikaisemmasta avioliitosta polveutuva sen sijaan olisi mahdollinen. Jöns Olofinpoika onkin ollut naimisissa ennen Birgitta Jepentyttären kanssa solmittua avioliittoa, jos Kokemäen kirkkoherra Johannes Johannis on ollut hänen poikansa (FMU 3588, 3589, 3858).
- Matts (Pederinpoika) Skytte omisti Hauhon Kyttälän, joka oli ollut Olof Broderinpojan ja hänen poikansa Jöns Olofinpojan asumakartanona, koska jälkimmäisestä käytetään ilmaisua ”Jusse Olufson af Haw”. Matts Skytten pitäisi siis polveutua heistä. Vuonna 1562 kootussa valitusluettelossa Suomen aatelien vastaan (RVA Kammararkivet, Strödda kamerala räkenskaper, mf FR 319:194v) ”Emot Jöns Skyötthe till Kyöttela” käräjillä eräät Tuuloksen Sotialan kylän talonpojat esittivät, että Jöns Skytten isänisä ”Oleff bror(son)” olisi ollut Saksasta maahan muuttanut mies. Jöns Skytten isä oli kuitenkin Matts Pederinpoika eikä Olofinpoika. Anthoni on osoittanut tiedot muutenkin paikkansa pitämättömiksi (Anthoni 1970, s. 151). Matts Pederinpojan ja Jöns Skytten hallusta tavataan hämäläisiä tiloja, joiden tiedetään kuuluneen vanhoille Skytteille. Tilojen periytyyshistoriaa vaikeuttaa tieto, että Tuuloksen Jutila oli kuulunut Kyttälän (aik. Bruddenäs) yhteyteen vuonna 1464 (FMU 3245). Suvannon käsityksen mukaan vasta vuoden 1464 tuomiota vidimoitaessa 1665 on tilannimet Bruddenäs ja Jutila liitetty vanhaan tuomioon (Suvanto 1985, s. 763).
- Jutilan Anders Jönsinpoika oli joutunut ensin panttaamaan ja sitten myymään syytinkiä vastaan asuinkartanonsa sisarensa pojalle Jöns Skyttelle (VA Hollola I KO a 1:124). Kuten Suvanto itsekin toteaa (Suvanto 1985, s. 752), Bruddenäsin nimeksi oli vakiintunut Kyttälä jo 1500-luvun kuluessa, vaikka myös myöhemmin joskus Bruddenäskin esiintyy asiakirjoissa, mutta tuskin enää 1600-luvun toisella puoliskolla. Nimet ovat siis saattaneet esiintyä jo alkuperäisessä asiakirjassa.

Vanhojen Skyttein maaomaisuus näyttää siis joutuneen Matts Skytten haltuun

kokonaisena. Mielestäni se on mahdollista vain siten, että piispalla on ollut isänsä aikaisemmasta avioliitosta tuntematon veli, jonka jälkeläisiä Matts Skytte oli. Tämä veli on kuollut 1485 mennessä, jolloin setä Martinus Skytte senior on (lasten holhoojana?) puolustamassa Kyttälän etua (FMU 4012).

Martinus Olavi Skytten vaakuna on maalattu Kalannin kirkon seinään. Kilven kolmeen osaan jakavan kärjen tyvessä on ollut kuvattuna jotakin, puoli ruusua tai kolmoisvuori. Jollei kuvassa näy rappauksen läpi saman kokoisia kiviä, kärki on käsitetty jyrkäksi polviorreksi (Pylkkänen & Rácz 1966, kuva 109; Hausen 1882, kuva 113).

Jöns Skytte mainitaan niiden knaappien joukossa, jotka pitivät itseään rälssimiehinä, mutteivät omistaneet kilpeä (RVA Kammararkivet, Strödda kamerala räkenskaper, mf FR 319:186) huomautuksella ettei hän pysty esittämään rälssikirjettä, mutta kilven ja kypärän puuttumisesta ei ole erillistä huomautusta. Skyttein vanha vaakuna on kuitenkin tunnettu jo tuolloin, koska Peringsköldin vaakunakirjassa (VA Hausenin arkisto, sukukokoelma) on Skytte-vaakuna, jossa kultaisen ja sinisen kilven yläpuolella kypärän vieressä ovat kirjaimet I S, siis Jöns Skytte. Pitkien selvitysten jälkeen hänen poikansa Axel Skytte introdusoitiin Ruotsin ritarihuoneeseen tällä keskiaikaisen Skytte-suvun vaakunalla. (ks. Ramsayn ingressi Skytte-suvun selvitykseen, Ramsay 1909–16, s. 407–408.)

Matts Skytte on siis nainut Katinalan Jöns Grelsinpojan tyttären, sillä vuonna 1611 todettiin Juttilan herran Anders Jönsinpojan vuonna 1581 pantanneen ja lopulta vuonna 1585 myyneen Juttilan sisarensa pojalle Jöns Skyttelle syytinkiä vastaan (VA Hollola I KO a 1:124).

Juttilan joutumista Katinalan suvulle on pohdittu eräissä yhteyksissä. Suvanto on selittänyt Juttilan periytyvän Tavasteilta (Suvanto 1985, s. 759, 762), mutta kysymyksessä ilmeisesti on sama tila, joka joutui 1485 Jeppe Pederinpojalle (Ille) (FMU 4059). Tämän ensimmäinen vaimo näyttää olleen Henrik Görtzhagenin tytär. Heidän lapsensa puolestaan näyttää olleen Bengt Olofinpojan leski Margareta, joka omisti Hattulan Vesunnan, missä Jeppe oli aikanaan asunut. Margarettalla on ollut kaksi tyttäretä, joista toinen on ollut Arvid Olavinpojan (Asserinpoikien sukua) vaimo. Arvidin tyttären Valborgin aviomiestä ei tunnetta, mutta hänen miehelleen sopii Katinalan Jöns Grelsinpoika ja pojaksi Juttilan Anders Jönsinpoika, joka käytti Asserinpoikien sukuvaakunaa (Ruuth 1891, s. 340, sinetti 65). Juttilan joutuminen Anders Jönsinpojalle saa näin luontevan selityksen (Tiedot julkaisemattomasta hämäläistä rälssisukusikeremää käsittelevästä tutkimuksestani. Tässä tutkimuksessa olen päätenyt samaan tulokseen kuin Suvanto Nisse Jönsinpojasta yhdistävänä lenkinä Tavasteihin).

78. VA 334:8v; Grotenfelt 1899, s. 38, 48; BFH IV:203, 205; Anthoni 1957b, s. 9–11; SAY Lemu Manna.
79. FMU 3588, 3589, 3858.
80. Matinolli 1976, s. 95; Leinberg 1895, s. 60–61; Pirinen 1956, s. 184. Maisteri Knut oli kotoisin Eurajoelta (Matinolli 1976, s. 95). Siellä hänellä oli Vuojoen kylässä lampuoti, muttei verovapautta. Hänen tyttärelleen Karin Knutintyttärele ja tämän sisaruksille kuningas antoi 23.7.1565 lähtien verovapauden Kärämäessä sijainneelle Pyhän Yrjänän prebendan talolle ja Vehmaan Antoilassa olleelle talolle (Leinberg 1892, s. 25–27, 118–119; Leinberg 1898, s. 18; SAY Maaria Kärämäki, Eurajoki Vuojoki, Vehmaa Antoila; Grotenfelt 1899, s. 183). Canutus Johannis on tullut 29.8.1536 maisteriksi Wittenbergissä. Turun kirkkoherrana hänet tunnetaan 1540 lähtien. Vasta näihin aikoihin hän on avioitunut. Verovapautta vuonna 1565 myönnettäessä lapset näyttävät olleen alaikäisiä ja vanhin tytär Karinkin vielä naimaton. Siksi isän avioliiton solmiamisaikaa pitäisi pi-

- kemminkin myöhentää kuin aikaistaa. Kuitenkin Jakob Mickelinpoika on nainut jo 1550-luvulla piispa Martin sisarentyttären (VA 60c:10v).
81. Jos Ramsayn tieto, että Falkenbergin Jakob Mickelinpojan vaimo olisi ollut nimeltään Anna Knutintytär, pitää paikkansa, voisi pormestari Knut Daninpoika isänä tulla kysymykseen. Kaksi hänen tyttäristään tunnetaan: Kristina ja Birgitta Knutintyttäret. Kristina oli ollut naimisissa ensiksi Måns Olofinpojan, sitten Lasse Nilsinpojan (Finne) kanssa. Omia lapsia hänellä ei ollut. Tytärpuolelleen Kirsti Laurintyttäreille ja tämän miehelle linnankirjuri Erik Olofinpojalle siirtyi ns. Brinkkalan talo raatihuoneen naapurista, kun myös sisar Birgitta oli myynyt osuutensa kiinteistöön Erik Olofinpojalle (Ruuth 1923, s. 147; BFH III:204, 607; Nikula & Nikula 1987, s. 42). Kristinan ja Birgitan myydessä 1547 kaksi sisarenosaa em. ostajalle molemmat ovat olleet leskiä. Sanamuoto ”kaksi osaa erääseen kivitaloon, joka on meidän molempien sisarenosa”, mahdollistaisi muidenkin osuuksien olemassaolon. Sisarten osuus kiinteistöön arvioitiin 400 markaksi, mutta ostaja antoi molemmille vielä 100 mk ystävänlahjana (VA De la Gardiana, otsikkona ”Åbo borgm. Knut Danssons döttrar”. BFH III:607 vain referaatti edellisestä). Talosta maksettiin siis 600 mk. Kirsti Laurintytär myi kiinteistön sitten linnanpäällikkö Nils Birgerinpojalle 700 markasta, joten muita perillisiä näiden lisäksi ei näyttää olleen. Siksi Anna Knutintytär ei voi kuulua tähän perheeseen. Kristina ja Birgitta Knutintyttäret ilmoittivat, että talo oli heidän isänperintöään ja äidistään sanoivat: ”wår salige moder war en fremmande tilkommande qwinna till samma Gård.” Jos on tarkoitettu, että äiti oli ulkomaalainen (saksalainen?), ei äiti silloin ole voinut olla Kurjen sukua. Arvoituksellinen sanamuoto voidaan tulkita myös siten, että äiti oli tähän kiinteistöön vieras tulija, ilman mitään omistusoikeutta (VA 60c:16v).
  82. VA 334:9.
  83. BFH III:170; Arwidsson 1853:118; VA 60a:40; VA 60c:10v, 16–16v; Vähäkangas 1995, s. 55–57, jossa oikaisu Kärsämäen omistussuhteisiin; Anthoni 1970, s. 432; Oja 1944, s. 324–349.
  84. Anthoni 1970, s. 335.
  85. FMU 6434. Nimimuodot Barbro, VA Hausenin arkisto IV:037, 040 Barbara, 027 sen sijaan Valborg; Saarenheimo antaa nimeksi Brita (Saarenheimo 1974, s. 74, 804).
  86. Kuningas Kristoferin maanlaki 1978, s. 60–61.
  87. Ramsay 1909–16, s. 301–302.
  88. Ruuth 1891, sinetti 66; VA Jully Ramsayn kokoelma I, Finckenberg.
  89. Jeppe Kurjen jälkeläisen naiseen Jakob Mickelinpojan (Finckenberg) täti oli myös nimeltään Elseby Jakobintytär. Hän oli naimisissa Turun pormestarin Peter van Akenin kanssa (VA 60a:40; BFH III:170; Kuujo 1981, s. 93; FMU 6231, 6424; BFH III:30; VA 60c:36; Ruuth 1923, s. 147). Nikula & Nikula mainitsee Peter van Akenin toimineen pormesterina 1531–43 (Nikula & Nikula 1987, s. 134). Jakob Mickelinpojan todennäköisen äidin Karin Jakobintyttären nimi sopisi myös hyvin Jeppe Kurjen jälkeläisiin. Jeppe Kurjella oli tämän niminen tytär, mutta hän oli Jeppe Folmarinpojan tyttären Elseby Jakobintyttären täti. Vuonna 1541 selvästi kuitenkin ilmaistiin, että Kärsämäen Elseby ja Karin olivat sisaria keskenään (Arwidsson 1853:118). Heidän isänsä sanotaan olleen Turun pormestarina. Sen nimistä pormestaria ei kuitenkaan tunneta (Vähäkangas 1995, s. 55–57).
  90. Waaranen 1866, s. 34. Kuninkaan perintötilojen kohtalo selvitettiin 1609, myös Vanhankartanon saanto.
  91. Ramsay 1909–16, s. 112; VA Jully Ramsayn kokoelma I, Finckenberg; VA 1471:16v.

92. Vähäkangas 1994a, s. 119–122; Aminoff 1978, s. 19; Gardberg 1944, s. 201; Kerkkonen 1964, s. 307–308; von Koskull 1966, s. 27–82. Jakob Pederinpoika omisti Sällvikissä kymmenysveron perusteella $\frac{1}{3}$ ja Lasse Hansinpoika $\frac{1}{3}$ rälssimaasta (SAY Pohja Sällvik 1552–). Jakobin hallussa on siis ollut sisarenosa (Anthoni 1962, s. 168; Grotenfelt 1898, s. 64, 258; Ramsay 1909–16, s. 311; BFH V:17). Arvid Mattsinpojan (Fotangel) vaimon eno oli Erik Sunenpoika (Ille) (VA 334:10v; Oja 1966, s. 91–92).
93. Anthoni 1970, s. 335; Nimi muodossa Markus Markusson.
94. Ramsay 1909–16, s. 112; Almquist 1923, s. 95, 161; Kiuasmaa 1962, s. 522; Grotenfelt 1899, s. 47, 71.
95. Almquist 1923, s. 96, tiedon on pannut liikkeelle Ramsay 1909–16, s. 462; Grotenfelt 1894, s. 93, 99.
96. Pirinen 1982, s. 122, 201, 208, 442.
97. RVA de la Gardies samling I, pag. 209, mf FR 758. Syynimiehet 1553 Hattulassa olivat: Henrik Jakobsson till Kokkala (Tavast), Knut Larsson (Kuurilan sukua), Jakob Persson ja Henrik Nilsson i Monikkala (Spåra). BFH III:376 on vain lyhyt referaatti edellisestä.
98. Grotenfelt 1898, s. 28.
99. Varsinais-Suomen maakirja 1930, s. 491. Alkuperäinen folio 241: "Pasterpä. Är xij stenger skatt iord, annadt är frelsis, haffer matz marcusson och peder Siffridzson". Anthoni lukenut: Peder Sigvardsson (Anthoni 1970, s. 327). Omistusi ei välttämättä merkitse, että Peder Siffridinpoika olisi elänyt 1539. Vanhoissa sukukirjoissa nimi joko Per Simonsson tai Per Jakobsson.
100. Anthoni 1970, s. 366.
101. FMU 3500.
102. RVA Kammararkivet, Strödda kamerala räkenskaper, Klagomålsregister 1562, fol. 244, mf FR 319; Anthoni 1970, s. 327.
103. Anthoni 1970, s. 342; Grotenfelt 1898, s. 47, 263, 301; VA Hausenin arkisto V:448v. Tästä aatelin rekisteristä puuttuu hänen kohdallaan tilanimi. Eräessä dateeraamattomassa aatelin rekisterissä (VA Hausenin arkisto V:453v) muodossa Jacob Michillsson till Falkenbärgh ja sen jälkeen Claes Jacobsson (edellisen poika). Rekisteri on ajoitettavissa vuoteen 1589. Siinä mainitaan kreivi Axel Steninpoika (Leijonhufvud), joka toimi Suomessa 1585–89 (Renvall 1949, s. 101–103). Näistä viimeinen vuosi tulee kysymykseen siksi, että luettelossa esiintyy Hans Johansson till Viljais (Stålar), joka avioituessaan loppuvuodesta 1588 sai Viljaisen haltuunsa (Ramsay 1909–16, s. 124, 449, päivämäärissä eroavuutta!). Luettelosta puuttuu Axel Fincken nimi. Hänet tunnetaan 1566–88 (Anthoni 1965a, s. 135). Tässä aatelin luettelossa on 95 nimeä, vuoden 1592 luettelossa 74 nimeä. Vuoden 1589 luettelo on selvästi täydellisempi mm. siksi, että henkilöt on varmemmin tunnistettavissa omistamiensa tilanimien perusteella.
Vuosikymmenen lopussa on näköjään ollut tapana luetteloida valtakunnan aateli. Tällaiset luettelot kahtena eri versioina on olemassa vuosilta 1569 ja 1579.
104. Kahdessa Suomen aatelin luettelossa vuodelta 1569 molemmissa peräkkäin Jakob Persson ja Erik Persson (VA Hausenin arkisto V:442, 447v). Nimet puuttuvat 10 vuotta myöhemmästä luettelosta. Ilmeisesti veljeksiä.
105. VA 60c:16–16v; Anthoni 1970, s. 432.
106. Anthoni 1970, s. 336.
107. VA Hausenin arkisto V:855; BFH IV:116; Waaranen 1866, s. 34.
108. Aminoff 1978, s. 19.
109. VA Hausenin arkisto V:441–448v.
110. Ramsay 1909–16, s. 462.

111. Grotenfelt 1899, s. 162; BFH IV:202.
112. Grotenfelt 1899, s. 40, 45–46, 93, 99, 162, 302; RVA Kammararkivet, Strödda kamerala räkenskaper, mf FR 319:264v; vuonna 1567 tinaveroa kannettaessa Jakob Pederinpoika ei maksanut mitään (Suomen historiallisen seuran pöytäkirja 1891, s. 173).
113. BFH :III:371; VA Harvialan kopiokirja, s. 659. 24:stä maakuntakatselmusmiehistä rälssiin laskettiin seuraavat: Kurjalan Märten Jönsinpoika, Anders Korp, Jacob Person, Simon Anderson, gamble Poffuall schriffuare, Poffuall Andersson ja Michill skriffuere. Anders Korp tunnetaan Helsingin latokartanon voutina vasta 1555 lähtien, mutta vaikutti sitä ennen Savossa. Simon Andersinpoika Suur-Savon voutina 1551–59, Jakob Pederinpoika Pien-Savon voutina vuodesta 1552 alkaen sekä ”vanha Paavali-kirjuri Viipurissa” Lappeen vouti ja ilmeisesti Savossa 1550-luvulla toiminut tuomarinsijainen (Blomstedt 1958, s. 409; Suvanto 1987, s. 180). Pável Andersinpoika (Munck) tunnetaan vasta 1556 lähtien Sääksmäen voutina, mutta hän on todennäköisesti sitä ennen hoitanut kirjurin tehtäviä Hämeessä, samoin kuin Kuumoilan Mickel (Nilsinpoika) kirjuri (Blomstedt 1958, s. 409; Almquist 1923, s. 12, 161, 210, 217).
Maakuntakatselmusmiehistä Savo edustivat varmasti Anders Korp, Simon Andersinpoika ja vanha Paavali-kirjuri (Pirinen 1982, s. 133, 136, 213, 406). Kurjalan ja Kuumoilan herrat varmasti edustivat Hämettä, todennäköisesti myös Pável Andersinpoika. Hämeestä oli paremmin kuin Savosta saatavissa lautakuntaan rälssimiehiä, joten Jakob Pederinpoika on laskettava Hämeen edustajaksi, kun luku 7 ei anna mahdollisuutta jakaa määrää kahtia. Pien-Savon vouti ei siis näytä olleen lautakunnassa mukana. Hausen ei luettele talonpoikaisia katselmusmiehiä, mutta arvatenkin savolaisia oli heidän joukossaan enemmän kuin Hämettä edustavia.
114. SAY Kalvola Sääksniemi; Almquist 1923, s. 96. Eräässä valitusluettelossa 1560-luvulta ilmoitetaan, että Jakob Pederinpoika oli ostanut $\frac{1}{4}$ ja $\frac{1}{8}$ neljännekoukun maan Sääksniemestä, jolla asui yksi talonpoika (RVA Kammararkivet, Strödda kamerala räkenskaper 1550–1560-talen mf FR 319: 207v).
115. Waaranen 1866, s. 24–25, 28.
116. BFH III:290; Vähäkangas 1993, s. 47.
117. BFH IV:202.
118. VA Hausenin arkisto I, Kopior af uti Skoklosters arkiv befintliga teckningar af adliga vapen i Finlands kyrkor, 43, Palmskölds genealogica tom. XVI Litt. F, pars 1.
119. FMU 6436; VA Hausenin arkisto IV:027, 040.
120. Historiska handlingar 1863, s. 32, 56; Grotenfelt 1899, s. 46, 37.
121. Ramsay 1909–16, s. 301–302; VA Jully Ramsayn kokoelma I, Finckenberg.
122. FMU 5859, 5882, 6028.
123. FMU 5099. Samanniminen kirjuri toimi 1493 Pohjanmaalla (FMU 4499).
124. Finlands medeltidssigill 1900, n:ot 27, 28, 75.
125. VA Hausenin arkisto IV:040.
126. VA Hausenin arkisto V:157; Anthoni 1957a, s. 62.
127. Finlands medeltidssigill 1900, n:o 267a; FMU 5099.
128. Anna Pávelintytär asui Ulvilassa Jöns Säckin vaimona. Mies myi 1550 Anolan ja Anna huomenlahjansa Ruskelankylän Klasin Jöns Knutinpojalle (Kurck) (Suvanto 1987, s. 180). Tästä syystä Annaa voitaisiin pitää Karin Jepentyttären tyttärentyttärenä. Jöns Säck äitinsä kautta oli myös sukua Jöns Knutinpojalle, mutta kaukaisempaa kuin Karin Jepentyttären tytär olisi ollut. Jöns Kurck ja Anna Pávelintytärhän olisivat silloin olleet pikkuserkkuja. Anthoni on esitellyt erään 1500-luvulla syntyneen sukuselvityksen (Anthoni

1954a, s. 104), joka on tehty juuri Jöns Säckin perinnön selvittämiseksi. Paris-kunnalla ei ollut lapsia. Jöns Säckin äiti, Anna, oli Jöran Svärдин ja Karin Jönsintyttären (Villilän sukua) tytär. Sen vahvistaa eräs sopimus Jöns Säckin ja hänen sukulaisensa Autuisten Torsten Henrikinpojan kesken maista, jotka Jönsin isä oli myynyt Torstenin enoille Laurentius Torstanille ja Johannes Torstanille (Geet) (BFH III:199). Näiden äiti oli Villilästä. Hausen on lukenut nimen Jöns Sluk'iksi, mutta sinetti (BFH III, sinettiliite), osoittaa hänet Jöns Säckiksi. Suvanto on esitellyt Jöns Olofinpoika Säckin isäksi erään talonpojan nimeltä Olof Säck. Kemiössä asui samaan aikaan samanniminen mies, jonka pojat perivät häneltä rälssimaata (BFH III:426). Ulvilan Anna Pávelintytär tuskin on Pável Hermaninpojan tytär, koska hän näyttää olleen sukua Garp-suvulle. Hänen äitinsä Karinin toinen aviomies Klaus-kirjuri Ulvilasta voitti 1533 Ulvilan Lautilan Ulvilan kirkkoherra Petrus Andreaen aviottomalta pojalta (Suvanto 1987, s. 180). Kirkkoherran sisar on ollut naimisissa jonkun Pávelin kanssa (Anthoni 1965a, s. 152). Mickel Pávelinpoika (Munck) näyttää äitinsä kautta olleen Villilän sukua, koska hänellä oli kilvessä vinoneliöitä (Ramsay 1909–16, s. 285). Villiästä sukujuurensa johtivat myös Autuisten Torsten Henrikinpoika, Geetin veljekset ja Anna Pávelintytär.

129. Grotenfelt 1899, s. 162; BFH IV:202. Jacob Persson mainitaan kahdeksantena yhdeksästä aatelismiehestä, jotka vanhoivat 1562 Tukholmassa Kurjalan Märten Jönsinpojan puolesta (Historiska handlingar 1892, s. 34). Kuka näistä Jaako Pietarinpojasta hän oikeastaan oli, ei ole varmuudella todistettavissa, mutta luultavasti hän oli Köönikkälän herra.
130. VA Hausenin arkisto IV:29, 40; VA Harvialan kopiokirja, s. 716; Arvidsson 1853:63; Konung Gustaf den förstes registratur XXIV, s. 135–136.
131. Pirinen 1982, s. 46, 69, 625–626; Ramsay 1909–16, s. 301; Kiuasmaa 1962, s. 600.
132. BFH III:223; VA Hausenin arkisto IV:27, 29; Konung Gustaf den förstes registratur XVII, s. 258; Konung Gustaf den förstes registratur XXII, s. 160
133. FMU 5490.
134. VA Hausenin arkisto V:838; Konung Gustaf den förstes registratur XXIV, s. 359.
135. Kuningas Kristoferin maanlaki 1978, naimiskaari 9 ja 15, maakaari 5.
136. VA 60c:30. VA 60a:44v merkitty kuninkaan omaksi. Luettelossa on paljon muitakin virheitä.
137. VA 60c:29, 30v–31. Tässä mainitaan ”hustru Karin Till Kunnila 12 st.” Rouva Annalle kuului 8 tankoa. Haverin kohdalle: ”Haveri gord Jören Matzson till Ogdensari 12 st.” Luotettavuutta lisää myös lampuotiluettelo VA 334:49: ”Två gårdar i Wajjnempäre then ena hörer fru Anna till på Åkeröö, then annan hörer Marcus Matzson til och ligger 3 pijsköt iffrån Yllele.” Ylönen on nähnyt paljon vaivaa Pöytyän ja Yläneen historiassa osoittaakseen, miten naimattomana kuolleen Klaus Steninpojan (Renhuvud) perintö olisi jakautunut (Ylönen 1969, s. 191–197). Työ on ollut turha, koska Yläneenkartano alustalaistiloineen on ollut hänelle läänitettynä eliniäksi eikä suinkaan annettu perinnölliseksi rälssiksi. Hänen kuoltuaan läänitys on luonnollisesti palautunut takaisin läänittäjälle. Näin ollen kartanoläänin hajautuminen eri tahoille ei ole hänen perintönsä jakamista. Pöytyän ja Yläneen rälssitilojen omistajina ei esiinny kukaan Klaus Steninpojan sisarusten tai sisarpuolten jälkeläisistä (Anthoni 1965a, s. 182). He, eivätkä suinkaan Klaus Steninpojan serkut tai vielä kaukaisemmat sukulaisensa, olisivat olleet lähimpiä perijöitä. Tilojen hajautuminen eri tahoille on seurausta Klaus Lydekenpojan jälkeläisten keskenään suorittamista perinnönjaoista, kuten Ylönen itsekin epäilee. Osa tiloista on palautettavissa Märten Abrahaminpojan jättämään perintöön.

- VA 60a:44v väittää Haverin kuuluneen Sten Sturelle. Sen jälkeen se olisi tullut kuninkaan omaksi. Lähde on tendenssimäinen ja epäluotettava. Luettelon tekijä on selvästi yrittänyt mielistellä kuningasta. Siksi hän on pyrkinyt laajentamaan kuninkaan omistuksia, vaikka muiden lähteiden tiedot eivät sitä tukisi-kaan. Kustaa Vaasa oli vailla perusteita yksipuolisesti julistautunut Sten Sturen ainoaksi perijäksi (Klockars 1979, s. 180).
138. REA 653.
  139. Ivar Flemingin maakirja 1959, s. 46, 49, 55; FMU 5634.
  140. Anthoni 1965a, s. 152; FMU 4972.
  141. RA Städernas acta Åbo, vol 82, mf FR 225, ei sivunumerointia.
  142. Ramsay 1909–16, s. 202–203; Grotenfelt 1898, s. 322–323, on selvitys Kunnilan suvusta.
  143. Ramsay 1909–16, s. 203.
  144. Grotenfelt 1898, s. 28.
  145. Lagus 1860, s. 53–54.
  146. VA 334:53.
  147. FMU 5099, 5354, 5365 Poual Hansson!
  148. FMU 5778, 5882, 6484. Hausenin hakemistossa tuomari jo 1510, mutta lähteessä ei häntä silloin sanota kihlakunnantuomariksi.
  149. FMU 5099; Pirinen 1949, s. 271.
  150. Elin Gröpin ja Matts Markunpojan hautausvaakunat ovat aikanaan olleet Mynämäen kirkossa. Elin Gröpin vaakunassa on ollut nainen käsissään tähkäpäitä(?) (Hausen 1882, n:ot 60, 61; vrt. Ramsay 1909–16, s. 241 Peder Larsson Kröpelinin sinettiin; VA Hausenin arkisto I, Kopior af uti Skoklosters arkiv be-fintliga teckningar af adliga vapen i Finlands kyrkor 59, 60).
  151. BFH III:32.
  152. VA 60c:10v.
  153. Ramsay 1909–16, s. 177.
  154. Anthoni 1970, s. 340.
  155. BFH IV:130.
  156. Grotenfelt 1894, s. 174.
  157. Anthoni 1954a, s. 104.
  158. VA 334:33, 39, 49, 16.
  159. Carpelan 1935, s.161–163; VA 334:10v. Veljekset Markus ja Jörgen ovat molem-mat naineet Ohensaaren kartanon perijät. Jälkimmäisen vaimon täti oli Mar-kuksen vaimo. Tästä on pääteltävissä, että Markus on ollut veljeään vanhempi. Myös isoisän ristimänimen periytymisen perusteella päädytään samaan tulok-seen.
  160. SAY Vehmaa Kaulakko.
  161. Historiska handlingar 1892, s. 34. Vannojista 1. oli Jören Matzson, todennäköi-sesti Ohensaaren herra, 2. suomalainen Per Erikinpoika, 3. Erik Bertilinpoika (Slang), 4. tuntematon Jören Erikinpoika, 5. Marchus Kurich (Markus Mattsin-poika Hietämäki?), 6. tuntematon Torchild Joensson, 7. Hans Larsinpoika (Björnram), 8. Jacob Persson (Svärd?), 9. Matz Jönsson (Teit?).
  162. VA 334:49v, 50v; SAY Mynämäki Hietämäki.
  163. BFH IV:410; Grotenfelt 1899, s. 167. Siinä kaksi taloa Hietämäessä ja Saarikka-lassa, joille 12.9.1571 kuninkaan myöntämä rälsi.
  164. BFH V:313; Lagus 1860, s. 53, 87.
  165. Almquist 1923, s. 157; Kiuasmaa 1962, s. 550. Kiuasmaa mainitsee hänen toimi-neen 1582–83 Pähkinänlinnan varastomestarina. Kysymyksessä saattaa olla toi-ten samanniminen mies (BFH IV:332, 356).
  166. BFH V:167, 485; Blomstedt 1958, s. 402–403, 457, sinetti 208; VA 1148:1.

167. VA Hausenin arkisto V:448v, 455.
168. BFH V:113, 384; Nikula & Nikula 1987, s. 481; VA 1471:6v.
169. BFH IV:396; VA Hausenin arkisto, Sukukokoelma; Tengströmin mukaan veljekset saivat erilaiset vaakunat. Jöns Markunpojan vaakunassa on kuitenkin alla nimi Maths Marcus. Tengström 1997, s. 46, nootti 295, fig. 131.
170. VA J. E. A. Grönbladın arkisto V:69; VA 1148:1.
171. Ramsay 1909–16, s. 241.
172. SAY Vehmaa Gunnila; VA 1478:125v. Lähde ei ole kaikin osin luotettava. Esim. Mynämäen Sunilan omistajaksi on merkitty Henrik Gröpin vaimo Elin, vaikka pitäisi olla Tomas Gröpin vaimo Elin, ja mm. Raison Tahvio puuttuu kokonaan. VA 1478:117 mainitaan Köönikkälä vielä 1587 Jakob Pederinpojan säterinä.
173. Leinberg 1903, s. 225.
174. Lagus 1860, s. 288; Anthoni 1970, s. 310; Grotenfelt 1898, s. 287.
175. Grotenfelt 1894, s. 108.
176. Anthoni 1962, s. 173; Grotenfelt 1899, s. 38, 47, 98; RVA Kammararkivet, Strödda kamerala räkenskaper, mf FR 319:264v. Jören Madson on mainittu 1564–66 Taivassalon Kahiluodon omistajana ja 1566 sitä nimitetään hänen säterikseen (SAY Taivassalo Kahiluoto; Vähäkangas 1994a, s. 45).
177. Ramsay 1909–16, s. 285, 287.
178. VA 334:53; Grotenfelt 1894, s. 48; Anthoni 1962, s. 173; RVA Kammararkivet, Strödda kamerala räkenskaper, mf FR 319:264v.
179. Finlands medeltidssigill 1900, n:o 194.
180. Ramsay 1909–16, s. 203; Anthoni 1965a, s. 161.
181. Grotenfelt 1899, s. 28.
182. BFH V:56; Ruuth 1891, n:o 219; Ramsay 1909–16, s. 394.